

– et aktuelt læremiddel
i tidsskriftform

NORSKnytt

ISSN 0801 5368

- Nynorskreform klar til 2012
- Lite nynorsk i lærebøkene
- Retteroboter setter karakter
- Liks fram fra glemselen
- Ordvariasjonsindeksen
- Bokomtale: Ivar Aasen og eg
- Dilemmaer til sjøs og til fjells

- Stor eller liten forbokstav?
- Og/å-oppgaver
- Hvordan skrive talluttrykk?
- Bindestreker og tankestreker
- Særskrivning og sammenskriving
- En-skal-ut-oppgave
- Korrekturkryssord

Norsknytt

gir variasjon og liv til norskundervisningen

NORSKFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1990:	«Norsknytt 1/90, 2/90 og 3/90»	50,-
Årgang 1991:	«Norsknytt 1/91, 2/91 og 3/91»	50,-
Årgang 1992:	«Norsknytt 1/92, 2/92, 3/92 og 4/92»	50,-

NORSKFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1993:	«Norsknytt 1/93, 2/93, 3/93 og 4/93»	200,-
Årgang 1994:	«Norsknytt 1/94, 2/94, 3/94 og 4/94»	200,-
Årgang 1995:	«Norsknytt 1/95, 2/95, 3/95 og 4/95»	200,-
Årgang 1996:	«Norsknytt 1/96, 2/96, 3/96 og 4/96»	200,-
Årgang 1997:	«Norsknytt 1/97, 2/97, 3/97 og 4/97»	200,-
Årgang 1998:	«Norsknytt 1/98, 2/98, 3/98 og 4/98»	200,-
Årgang 1999:	«Norsknytt 1/99, 2/99, 3/99 og 4/99»	200,-
Årgang 2000:	«Norsknytt 1/00, 2/00, 3/00 og 4/00»	200,-
Årgang 2001:	«Norsknytt 1/01, 2/01, 3/01 og 4/01»	200,-
Årgang 2002:	«Norsknytt 1/02, 2/02, 3/02 og 4/02»	200,-
Årgang 2003:	«Norsknytt 1/03, 2/03, 3/03 og 4/03»	200,-
Årgang 2004:	«Norsknytt 1/04, 2/04, 3/04 og 4/04»	200,-
Årgang 2005:	«Norsknytt 1/05, 2/05, 3/05 og 4/05»	200,-
Årgang 2006:	«Norsknytt 1/06, 2/06, 3/06 og 4/06»	200,-
Årgang 2007:	«Norsknytt 1/07, 2/07, 3-4 /07»	350,-
Årgang 2008:	«Norsknytt 1/08, 2/08, 3/08 og 4/08»	350,-
Årgang 2009:	«Norsknytt 1-2/09, 3/09 og 4/09»	350,-

NB: Porto og forsendelseskostnader kommer i tillegg.

Ønskes et større antall av enkelte hefter, be om pristilbud!

Send bestillingen til:

Norsknytt
Postboks 303 Levanger
7601 LEVANGER

Eller bruk e-post:

post@norsknytt.no

Norsknytt

gir variasjon og liv til norskundervisningen

NORSKFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1990:	«Norsknytt 1/90, 2/90 og 3/90»	50,-
Årgang 1991:	«Norsknytt 1/91, 2/91 og 3/91»	50,-
Årgang 1992:	«Norsknytt 1/92, 2/92, 3/92 og 4/92»	50,-

NORSKFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1993:	«Norsknytt 1/93, 2/93, 3/93 og 4/93»	200,-
Årgang 1994:	«Norsknytt 1/94, 2/94, 3/94 og 4/94»	200,-
Årgang 1995:	«Norsknytt 1/95, 2/95, 3/95 og 4/95»	200,-
Årgang 1996:	«Norsknytt 1/96, 2/96, 3/96 og 4/96»	200,-
Årgang 1997:	«Norsknytt 1/97, 2/97, 3/97 og 4/97»	200,-
Årgang 1998:	«Norsknytt 1/98, 2/98, 3/98 og 4/98»	200,-
Årgang 1999:	«Norsknytt 1/99, 2/99, 3/99 og 4/99»	200,-
Årgang 2000:	«Norsknytt 1/00, 2/00, 3/00 og 4/00»	200,-
Årgang 2001:	«Norsknytt 1/01, 2/01, 3/01 og 4/01»	200,-
Årgang 2002:	«Norsknytt 1/02, 2/02, 3/02 og 4/02»	200,-
Årgang 2003:	«Norsknytt 1/03, 2/03, 3/03 og 4/03»	200,-
Årgang 2004:	«Norsknytt 1/04, 2/04, 3/04 og 4/04»	200,-
Årgang 2005:	«Norsknytt 1/05, 2/05, 3/05 og 4/05»	200,-
Årgang 2006:	«Norsknytt 1/06, 2/06, 3/06 og 4/06»	200,-
Årgang 2007:	«Norsknytt 1/07, 2/07, 3-4 /07»	350,-
Årgang 2008:	«Norsknytt 1/08, 2/08, 3/08 og 4/08»	350,-
Årgang 2009:	«Norsknytt 1-2/09, 3/09 og 4/09»	350,-

NB: Porto og forsendelseskostnader kommer i tillegg.

Ønskes et større antall av enkelte hefter, be om pristilbud!

Send bestillingen til:

Norsknytt
Postboks 303 Levanger
7601 LEVANGER

Eller bruk e-post:

post@norsknytt.no

Utgiver: Norsknytt ANS

Redaksjon: Norsknytt, Øystein Jetne, Landingsveien 86, 0767 OSLO

Abonnement: Norsknytt, postboks 303, 7601 LEVANGER (tlf. 917 73 534)

Epost: post@norsknytt.no – Internett: www.norsknytt.no

Redaktør: Øystein Jetne © Kopiering av stoff som er tilrettelagt for elever, er tillatt.

Årsabonnement (fire numre per år): 500,- kroner

NORSKnytt

I dette nummeret av Norsknytt viderebringer vi nyheten om at nynorsken har mistet terreng i de tekstsamlingene som er gitt ut for ungdomstrinnet etter Kunnskapsløftet. Ved innføringen av L97 var det et krav at en tredjedel av tekstmengden i tekstsamlingene skulle være på nynorsk. Nå har markedet kåret læreverket *Kontekst* til opplagsvinner – selv om bare en sjuendedel av tekstene er skrevet på nynorsk. Enda et funn har Norunn Askeland ved Høgskolen i Vestfold gjort: Skjevheten er størst når det gjelder sakprosa. Elevene møter nynorsk først og fremst i dikt, noveller og fortellinger.

Nå er de fleste av forlagenes tekstsamlinger så tjukke og feite at det skal godt gjøres å komme gjennom dem i løpet av skoleløpet. Lærerne står fritt til å velge bort bokmålstekster slik at elevene opplever en bedre balanse mellom bokmål og nynorsk enn det lærebokforlagene legger opp til. Men det er et problem at lærerne ikke står like fritt til å velge og vrake nynorsktekster – og det er særlig et problem for de mange elevene som har nynorsk som hovedmål. Tekstsamlingene i NB!-serien (Cappelen Damm) inneholder ifølge Askeland én eneste nynorsk sakprosatext, og elevene må vente til tiendeklasse før de møter den.

Hvordan tenker forlagene når de setter sammen tekstsamlingene sine? Forholdet mellom nynorsktekster og bokmålstekster har vært én viktig rettesnor. Men andre forhold blir også tillagt vekt: Det bør være en form for balanse mellom kvinnelige og mannlige forfattere, mellom sakprosa og skjønnlitteratur, mellom nytt og gammelt, mellom kort og langt, mellom enkle og mer avanserte tekster. Hensynene er så mange at det er lett å gå seg vill, og særlig vanskelig kan det være å finne gode sakprosatexter. Mange av de beste avistekstene handler om dagsaktuelle begivenheter. Tekster som var knallgode i 2009, fenger ikke nødvendigvis i 2010.

Lærere som vil jakte på gode nynorsktekster, kan bruke nettet og oppsøke tekstbasen til Nynorsksenteret. Der ligger mange gode tekster – og lenker til enda flere. Når det gjelder nyhetsmediene, er det verdt å merke seg at nettredaksjonen til NRK produserer mye god – og aktuell – nynorsk sakprosa. NRK-arkivene gir også god tilgang til muntlige tekster på alle slags dialekter. I senere numre av Norsknytt vil vi tipse om helt konkrete lydfiler.

I siste halvdel av Norsknytt har vi som vanlig gjort plass til kopioriginaler til bruk i klasserommet. Denne gangen byr vi ganske konsekvent på to oppgaveark til hvert tema, det ene arket på bokmål og det andre på nynorsk. Legg merke til at oppgavene ikke er oversatt fra den ene målformen til den andre. Elevene kan gjerne prøve seg på begge arkene, for eksempel før og etter en gjennomgang av det tilhørende fagstoffet. Også korrekturkryssordene vil kunne være verdifulle uansett hvilken målform elevene bruker, for stavefeilene som elevene skal oppdage, er som regel stavefeil både på nynorsk og på bokmål.

Fire av sidene i Norsknytt handler om hvordan regneferdigheter kan brukes i norskfaget – til å regne ut tekstkvalitet. Én av sidene er viet lesbarhetsindeksen (liks) fra 1960-årene. Indeksen er enkel og lett å kritisere, men elevene har neppe vondt av å filosofere over tellbare trekk i språket. Tvert imot, elever som studerer forholdet mellom kvantitet og kvalitet i egne tekster, kan ha kommet et godt stykke på vei i sin språklige fordypningsoppgave.

Ny nynorsk rettskriving frå hausten 2012

Styret i Språkrådet har oppnemnt ei rettskrivingsnemnd som skal lage ei tydeleg, enkel og stram norm for nynorsk – utan klammeformer. Den nye norma skal etter planen vere klar på vårparten i 2011, men tek først til å gjelde når dei oppdaterte ordbøkene ligg føre i august 2012.

Eigentleg skulle den nye rettskrivingsreforma ha vore på plass allereie i 2009, men protestane var så store at kulturminister Trond Giske stoppa prosjektet i 2008. No startar prosessen opp att, og den nye nemnda har fått sju medlemmar frå alle kantar av landet:

- Seniorrådgjevar **Grete Riise** (62) frå Bergen blir leiar for nemnda. Ho har tidlegare vore dagleg leiar i Noregs Mållag.
- Førsteamanuensis **Unn Røyneland** (40) blir nestleiar. Ho har tidlegare skrive ei doktoravhandling om dialektane på Røros og på Tynset.
- Journalist **Ragnhild Bjørge** (32) er journalist og reportasjeleiar i NRK Dagsnytt.
- Lektor og forfattar **Tore Elias Hoel** (56) underviser ved Bodø vidaregåande skole.
- Lærer **Karin Magnetun** (46) arbeider ved Torpo barneskule i Ål kommune.
- Redaktør **Svend Arne Vee** (42) styrer lokal-avisa Firdaposten i Florø.
- Prosjektdirektør **Åse Wetås** (37) leier arbeidet i Norsk Ordbok 2014.

Ei av dei store utfordringane som den nye nemnda står overfor, er å velje dei formen som skal gå ut av rettskrivingsordbøkene. Eit viktig prinsipp har vore at dialektbrukarar frå heile landet skal kjenne seg att i nynorskrettskrivinga. Når norma blir strammare, er det fare for at nokre dialektområde føler seg som taparar.

Leiaren for den nye nemnda, Grete Riise, seier til NRK-programmet Språkteigen at ho er budd på skarpe reaksjonar.

– Mange har sett på nynorsk som motpolen til eit stramt riksspråk som var knytt til ei bestemt sosial klasse i storbyen. Med den nye reforma håper eg at det ikkje skal vere så lett å peike på eit dialektområde som har vunne.

Det faglege hovudgrunnlaget for arbeidet med den nye norma skal vere det materialet som Språkrådet arbeidde fram i perioden 2001–2003. Den gongen var både nynorskavisene og bøker på nynorsk viktige kjelder for å finne ut kva for nokre former som er mest i bruk. Men Grete Riise

utelukkar ikkje at den nye nemnda også kan kome til å sjå på den nynorsken som er i bruk på nettet, til dømes i bloggar.

Resultatet av normeringsarbeidet kan fort bli ei form for midtlinjenormal, der dei mest konservative og dei mest radikale formene er luka vekk. Av dei store forfattarane i dag er Edvard Hoem kanskje ein av dei som ligg nærast ein slik midtlinjenormal.

Ufordringar for nynorsklæraren

Ein av dei viktigaste grunnane til at nynorsken blir stramma inn, er dei mange klagemåla frå norsklærarar og elevar som synest at den store valfridomen gjer nynorsk til eit vanskeleg språk å lære: Elevane slit med dei valfrie formene og blir aldri heilt sikre på kva som er lov.

Først om eitt år, i april 2011, er nemnda klar med innstillinga si. Deretter går det endå eit år før nynorsken faktisk er stramma inn, for Kulturdepartementet skal godkjenne innstillinga og forlaga skal få sjansen til å utarbeide nye ordlister. Med andre ord kan den nynorsken som elevane lærer i 2010 og 2011, vere gått ut på dato i 2012. Slik signala no er, kan det vere lurt om elevane allereie no blir åtvare mot å bruke dei klammeformene som finst.

Eit anna spørsmål er kor tydelege signal Utdanningsdirektoratet vil sende til skulane om den nye rettskrivingsreforma. Vil det vere greitt at skulane nyttar lærebøker som bryt med den nye norma, eller vil skulane få ekstra tilskot for å skaffe seg nye bøker? Vil direktoratet krevje at alle elevane får nye nynorskordlister? Ei slik drahjelp hadde vore god å få for alle dei norsk-lærarane som snart skal lære bort ein ny versjon av nynorsken, for i Skule-Noreg er det nok ikkje alltid slik at rektorane prioriterer nye ordbøker framfor alt anna.

mogleg   mogeleg   [mogelig]
[muleg]   [mulig]   [moglig]

Mindre nynorsk i litteratursamlingane

Forlaga har nedprioritert den nynorske litteraturen i dei nye lesebøkene for ungdomstrinnet. Medan styresmaktene fram til årtusenskiftet kravde 33,3 prosent nynorsktekst i lesebøkene, er gjennomsnittet no nede på 15,4 prosent.

Det er førsteamanuensis Norunn Askeland ved Høgskulen i Vestfold som har talt opp kor mange nynorsktekstar dei ulike lærebøkene inneheld etter innføringa av Kunnskapsløftet. Konklusjonen er nedslåande. Elevane får lese lite nynorsk dersom læraren ikkje sper på med nynorsktekstar frå andre kjelder.

Store skilnader mellom forlaga

Best ut av samanlikninga kjem tekstsamlingane til Cappelen, «**På norsk - les**». Her er 29 prosent av tekstane på nynorsk. I tillegg til å rose forlaget for den høgaste nynorskprosenten, er Askeland begeistra for satsinga på sakprosa. Forlaget har funne fram til mange nynorskbrukarar blant profesjonelle skribentar og journalistar.

Det Norske Samlaget er berre nest best i klassa. I tekstsamlinga «**Neon**» er 21 prosent av tekstane på nynorsk, men det er verdt å merke seg at nynorsktekstane i Neon kan ha god lengde.

Den store opplagsvinnaren, «**Kontekst**» frå Gyldendal, har lite å skryte av. Berre 14 prosent av tekstane er på nynorsk.

Aller verst ut kjem lesebøkene til Damm, «**NB!**». Berre 11 prosent av tekstane der er på nynorsk – og på tre år møter elevane berre ein einaste nynorsk sakprosatext.

Litt på sida av undersøkinga står Fagbokforlaget og læreverket «**Frå saga til CD**». Dette verket har ikkje eigne lesebøker og fell derfor utanfor undersøkinga. Men lærebøkene

inneheld mange tekstar som er fletta saman med teoristoffet, og blant desse tekstane står nynorsken sterkt – heilt opp til 42 prosent. Sjølv om samanlikninga haltar litt, er det altså Fagbokforlaget som ser ut til å prioritere nynorsken aller mest!

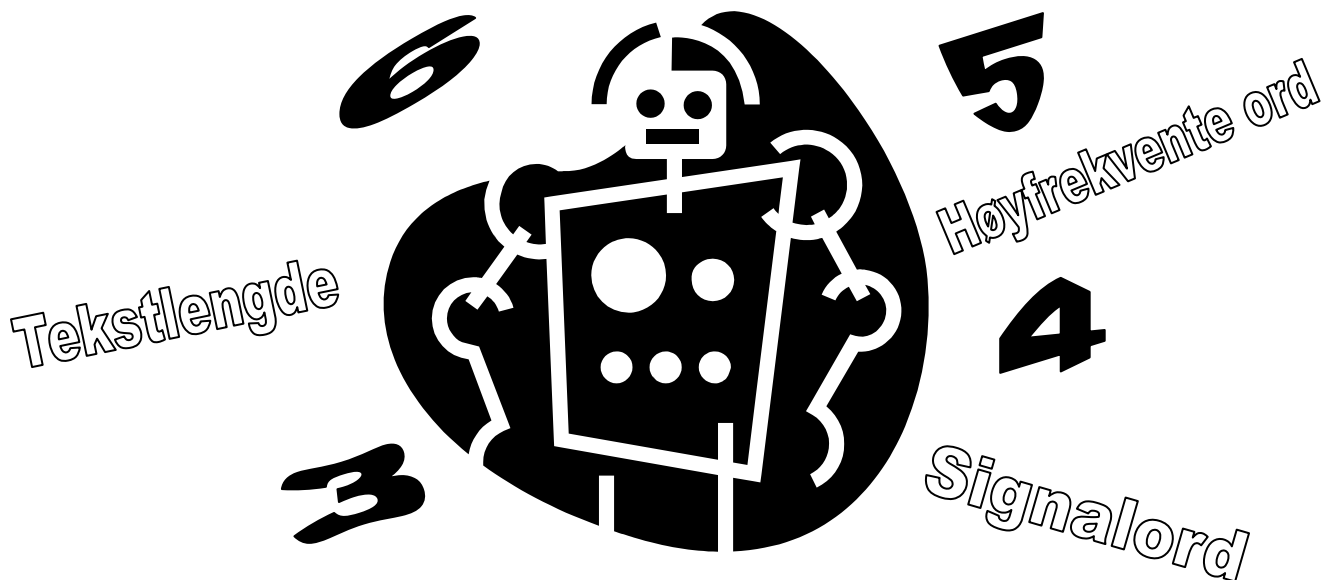
Uro for nynorsken

Lærebokundersøkinga vekker uro i nynorsk-miljøa. Granskinga til Askeland kan tyde på at elevane får lese mindre nynorsk no enn dei gjorde før Kunnskapsløftet vart innført, og denne utviklinga gjeld anten elevane har nynorsk som hovudmål eller sidemål.

Ein kan håpe at lærarar er mindre bundne av lærebøkene enn tidlegare. Med internett-eksplosjonen er det blitt mykje lettare for lærarar å finne fram til aktuelle avisartiklar på nynorsk, til dømes på nettsidene til NRK og Vårt Land. Men kor mange norsklærarar har eigentleg tid til å finne fram eigne tekstar til undervisninga?

Ny skriftserie frå Språkrådet

Norunn Askeland har publisert funna sine i artikkelsamlinga «Klamme former og særskriving? Språklege rettar, sidemål og rettskriving». Denne artikkelsamlinga er starten på ein ny skriftserie frå Språkrådet. Artiklane er tilgjengelege frå heimesida til Språkrådet (www.sprakrad.no).

Retteroboter på frammarsj i USA

Er det mulig å regne seg fram til hvor godt en elevtekst er skrevet? Testutviklingsmiljøene i USA er på god vei til å utvikle dataprogrammer som med svært stor sikkerhet kan gi elevene riktig karakter på sakprosaetekster.

Hvor går grensen for hva datamaskinene kan hjelpe oss med? En av de største aktørene når det gjelder kunnskapsmåling i USA, Educational Testing Service (ETS), har latt datamaskiner sette karakterer på informerende og argumenterende elevtekster. Resultatet er oppsiktsvekkende. På en skala med seks karakterer vil retteprogrammet i om lag 95 prosent av tilfellene sette den samme karakteren som en menneskelig sensor – eller den tilgrensende karakteren.

Hvis to velskolerte sensorer settes til å gi karakter til de samme tekstene, vil samsvaret bli noe lavere, i overkant av 90 prosent. Spørsmålet som amerikanske utdanningsmyndigheter begynner å stille seg, er om det i framtiden vil være nødvendig å ha to sensorer til å bedømme hver elevtekst til eksamen. Dataprogrammet ser jo ut til å sette svært pålitelige karakterer ...

Nøye sammenheng mellom tema og ordvalg

I de forsøkene som er gjennomført, har elevene hatt kortere tid på seg til å forfatte tekstene enn det som er vanlig i Norge. Til hver oppgave har elevene bare fått en halvtime på seg til å lage en ferdig tekst. Til gjengjeld skriver elevene flere slike korttekster, slik at flaks og uflaks vedrørende temaet for skrivingen ikke skal ha så stor effekt. Temaet er ukjent for elevene, men knytter

seg typisk til forhold som bør være kjent fra elevenes hverdag.

De enkleste dataprogrammene setter karakterer på tekstene uavhengig av det temaet som elevene skriver om. De mer avanserte dataprogrammene forutsetter at kvalifiserte tekstbedømmere på forhånd har matet datamaskinen med elevtekster som hører hjemme på de ulike karakternivåene. Datamaskinen kan da gjenkjenne ord og vendinger som er typiske for tekstene på de ulike karakternivåene. Kolonnene nedenfor viser de ordene (substantiv, adjektiv, adverb og pronomen) som opptrådte hyppigst i henholdsvis toer-tekster og sekser-tekster.

Temaet for elevtekstene var «respekt»:

De vanligste ordene i elevtekster som fikk karakteren 2	De vanligste ordene i elevtekster som fikk karakteren 6
• du • person • han • bra • alltid • min • alle • de • meg • din	• vår • samfunn • grupper • religion • kvinner • etnisk • intoleranse • politisk • amerikansk • toleranse

At det er klare forskjeller i ordforrådet til elever på toppen og bunnen av karakterskalaen, er gammelt nytt for språklærere: Erfarne lærere kan få ganske god peiling på karakteren bare ved å kaste et blikk på det første avsnittet som elevene har skrevet. Men går det virkelig an å omforme slike inntrykk til matematiske formler?

Hvordan kan man telle kvaliteten i en tekst?

Tekstforskerne i USA har funnet fram til en rekke indikatorer som lar seg telle av en datamaskin. Hver for seg er indikatorene ikke pålitelige nok, men til sammen kan indikatorene gi et godt bilde av hvor god teksten er. Følgende faktorer inngår i den formelen som bestemmer karakteren:

- *Tekstens lengde.* I testsituasjonen har elevene fått mellom 30 minutter (av og til 45 minutter) til å skrive teksten sin. Det er en tendens at tekstene er bedre jo lengre de er.
- *Antall setninger, infinitivuttrykk og modale hjelpeverb per ytring.* De dyktigste elevene ordlegger seg på en mer avansert og voksen måte enn de mindre dyktige elevene. Forekomsten av bestemte grammatiske strukturer gir en pekepinn på hvor god teksten er. Her får man huske på at rådet om å skrive «kort, godt og enkelt» kanskje ikke er like utbredt i USA som i Norge!
- *Forekomsten av «signalord».* Med signalord tenker man på ord og uttrykk som forteller leseren noe om hva som kommer videre i teksten, for eksempel «dessuten», «motsatt», «på den ene siden» og «til sammen». I gode sakprosaer har elevene ofte klart å bruke slike signalord for å skape gode overganger mellom avsnittene.
- *Ordvariasjon.* Det er enkelt å la datamaskinen telle opp hvor ofte de ulike ordene opptrer i teksten – om eleven starter mange setningene likt eller om eleven kan variere. Når eleven bruker mange forskjellige ord i teksten sin, viser eleven at han har et stort ordforråd.
- *Bruk av sentrale ord.* Når en stor mengde elevtekster samles, og alle disse elevene har besvart den samme oppgaven, går det an å finne ut om bestemte ord opptrer hyppig i de antatt beste tekstene – og om andre ord opptrer hyppig i de mindre gode tekstene.

- *Forekomst av skrivefeil og grammatiske feil.* Det ser ut til å være litt ulike tradisjoner i USA når det gjelder elevenes adgang til å bruke stavekontroll og grammatikkontroll i en prøvesituasjon. Uansett er enkelte av retteprogrammene i stand til å finne formelle feil i en tekst, og andelen feil i en tekst vil påvirke slutt-karakteren.
- *Setnings- og avsnittsvariasjon.* Enkelte programmer sammenlikner ordforrådet i hvert enkelt avsnitt, for å få et mål på om eleven hele tiden vender tilbake til de samme poengene (og de samme formuleringene), eller om eleven greier å skape en utvikling i teksten.

Kritikk og fare for manipulasjon

Foreløpig er automatisk karaktersetting av elevtekster et tema først og fremst for testutviklerne i USA, men forsøkene er så lovende at det faktisk er aktuelt å la dataprogrammene være med på å sette karakter også ved eksamener og ulike former for nasjonale prøver. Ingenting tyder på at datamaskinen skal få sette karakter alene, men kanskje kan datamaskinene erstatte sensor nummer to – i alle fall i de tilfellene der datamaskinen og førstesensoren er så godt som enige om karakteren.

Teknologikritiske lærere har flere ganger demonstrert at dataprogrammene kan la seg manipulere. Dyktige skribenter kan lire av seg tekster som er perfekte i forhold til hva datamaskinen er programmert til å gi poeng for, men på innholdssiden kan disse tekstene være totalt meningsløse. I praksis vil dataprogrammene heller ikke ha mulighet til å oppdage grove faktafeil: En elev kan få toppkarakter selv om han skriver at Osama bin Laden er president i USA og at kaninene vant andre verdenskrig i 1492 ...

«Retterobotene» kan gi elevene enkelte tilbakemeldinger, for eksempel at teksten er preget av stor eller liten ordvariasjon, men disse tilbakemeldingene vil være maskinmessige. De virkelig gode rådene er det bare språklærerne som kan gi.

Vil du lese mer? Søkeordet «e-rater» vil gi verdifulle treff.

LIKS

LESBARHETSINDEKS

Hvor vanskelig er en tekst å forstå? Den svenske språkforskeren Carl Hugo Björnsson lagde på 1960-tallet en såkalt lesbarhetsindeks som på en enkel måte kunne beskrive hvor lett eller vanskelig en tekst er skrevet. Nedenfor ser du de ulike stegene som du må følge for å regne ut lesbarhetsindeksen til en tekst:

Framgangsmåte

- A. Tell antall ord i teksten (=A).
- B. Tell antall ytringer i teksten (=B). En ytring avsluttes alltid med et punktum, et spørsmålstegn eller et utropstegn – kommaer skal du ikke bry deg om!
- C. Tell antall lange ord i teksten (=C), det vil si ord med sju eller flere bokstaver.
- D. Beregn gjennomsnittlig ytringslengde ($D=A/B$).
- E. Beregn andel lange ord i teksten ($E=C/A*100$)
- F. For å finne liks-verdien, legger du sammen verdiene fra punkt D og E (liks= $D+E$).

Kommentar

Alle trinnene i instruksjonen (A–F) gjelder samme tekst.

*Her er starten på hver ytring markert med fet skrift. **Skjønner?** Det gjelder å telle riktig, ellers blir regnestykket galt!*

*I dette **avsnittet** er de lange ordene **markert** med fet skrift. **Stigende prosentandel bokstavrike begreper påvirker tekstens tilgjengelighet.***

TOLKNING

Hva er en høy liks-verdi, og hva er en lav liks-verdi? Skalaen nedenfor gir deg hjelp til å tolke liks-verdiene som du finner fram til:

< 30	Svært lettlest, for eksempel en barnebok
30–40	Lettlest, for eksempel fortellinger eller nyhetsartikler i VG eller Se og Hør.
40–50	Litt vanskelig, for eksempel en vanlig avisartikkel.
50–60	Vanskelig, for eksempel en forskningsrapport.
> 60	Svært vanskelig, for eksempel forsikringspapirer.

OPPGAVER

1. Regn ut liks-verdien for de tre linjene i innledningen (øverst på arket).
2. Skriv et avsnitt med lav liks-verdi. (Bruk korte ord. Sett punktum ofte.) Regn ut liks-verdien for avsnittet ditt.
3. Skriv et avsnitt med høy liks-verdi. (Bruk lange ord, og sett ikke punktum for ofte.) Regn ut liks-verdien for avsnittet ditt.
4. En tekst kan inneholde mange særskrivingsfeil, slik at lange ord feilaktig blir delt opp med mellomrom. Hvordan vil slike feil påvirke liks-verdien?
5. Tenk deg at norsklæreren din bestemte karakterene på tekstene dine bare ved hjelp av liks-verdier. Ville en slik karaktersetting bli rettferdig? Forklar!
6. **Dataoppgave:** Finn fram til ulike tekster på internett. Kopier dem og lim dem inn i liks-kalkulatoren på www.lix.se Lim for eksempel inn tekster fra Wikipedia, VG og lokalavisen din. Har du en blogg, kan du kanskje lime inn tekster fra bloggen?

OVIKS

ORDVARIASJONSINDEKS

Hvordan kan vi avgjøre om ordbruken i en tekst er variert eller ikke? Svaret er enkelt: Vi kan telle. Men siden det tar lang tid å lage en statistikk som viser hvor ofte vi har brukt de ulike ordene i en tekst, kan vi nøye oss med å telle begynnerordene i hver ytring:

Eksempeltekst A

Jeg gikk over dørstokken og så meg om. **Jeg** så nesten ingenting, for strømmen var gått, og jeg hadde ikke lommelykt. **Hva** skulle jeg gjøre? **Jeg** prøvde å tenke. **Jeg** hadde opplevd noe liknende tidligere, men jeg kunne ikke helt huske hvor og når.

Eksempeltekst B

Jeg gikk over dørstokken og så meg om. **Strømmen** var gått, så det var nesten ikke mulig å se noe som helst. **Dessverre** hadde jeg heller ikke med meg lommelykta. **Hva** skulle jeg gjøre? **Tankene** svirret i hodet mitt. **En** eller annen gang hadde jeg opplevd noe liknende, men jeg kunne ikke helt huske hvor og når.

En enkel formel for ordvariasjon kan se slik ut:

$$\text{Ordvariasjon} = \frac{\text{Antall forskjellige begynerord} \times 100}{\text{Antall begynerord}}$$

OPPGAVER

1. Finn et talluttrykk som beskriver hvordan begynnerordene varierer i eksempeltekst A og B. Bruk gjerne formelen ovenfor.
2. Skriv en fortelling der du veldig ofte begynner med de samme ordene etter punktum (for eksempel «Han», «Hun» eller «Da»). Skriv i sju minutter før du regner ut ordvariasjonen i teksten din.
3. Skriv fortellingen din på nytt, men prøv om du denne gangen oftere kan bruke forskjellige ord i starten av setningene dine. Regn ut ordvariasjonen i teksten din når du er ferdig.
4. **Dataoppgave:**
  - a. Finn fram til en avisartikkel fra www.dagsavisen.no, og lim inn denne teksten på nettstedet www.lix.se.
  - b. Skriv ned de fem ordene som var mest brukt i teksten (ordene øverst på frekvensordlisten).
  - c. Bla deg nedover til du ser en tekstboks der ordvariasjonsindeksen er oppgitt. Skriv ned OVIX-verdien.
  - d. Lim inn fire andre tekster for å få fram nye OVIX-verdier. Bruk gjerne dine egne tekster.
5. **Dataoppgave:** Finn fram til en tekst som du har skrevet på datamaskinen din, eller last ned en nyhetsartikkel fra nettsidene til NRK. Kopier teksten og lim dem inn i tekstboksen på www.wordle.net. Ordskyen som kommer fram, viser hvilke ord som er mest brukt i teksten.
6. Tenk deg at det blir bestemt at datamaskiner skal ta over arbeidet med å sette karakterer på heldagsprøvene i norsk. Skriv et leserbrev der du enten angriper eller støtter denne tanken.

Nytt nynorskhefte frå Teigen og Tørjesen

To av dei ivrigaste nynorsklærarane på Austlandet har gått saman om å lage eit arbeidshefte i nynorsk som sidemål. Dei to forfattarane fortener honnør for tekstmangfald og kreativitet.

Til grunn for heile arbeidsheftet ligg eit prinsipp om at nynorsk er eit moderne, naturleg brukspråk på linje med bokmål. Godt over halvparten av tekstane i heftet er skrivne på 2000-talet, og fleirtalet av tekstane høyrer til sakprosasjangeren. Lærarar som saknar både nynorsk og sakprosa i dei læreverka som skulane no har kjøpt inn, kan altså finne begge delar i «Ivar Aasen og eg».

Pedagogiske innfallsvinklar

Den første delen av arbeidsheftet er lagt opp som ein introduksjon til nynorsk. Elevane møter tekstar om ungdom som skriv nynorsk, og i denne bolken lærer elevane også litt om historia til nynorsken. Både tekstar og oppgåver er valt ut med tanke på at elevane raskt skal føle at nynorsk er noko som dei meistrar.

Dei grunnleggjande reglane i nynorsk grammatikk kjem i midtpartiet av arbeidsheftet. Oppgåvene er knytte til tekstar, så elevane får oppleve meir enn terping på reglar.

I den siste delen av arbeidsheftet møter elevane nynorsktekstar i mange ulike sjangrar, til dømes tale, artikkel, reportasje, reklame, blogginnlegg, romanutdrag, filmmelding og novelle.

Til kvar tekst finst mange og gode arbeidsoppgåver. Typisk gjeld dei første oppgåvene innhaldet i den teksten som elevane har lese. Deretter følgjer oppgåver om språk og sjanger. Til slutt gir elevane seg i kast med litt større skriveoppgåver.

Gode nynorsknamn

Kva for nokre forfattarnamn er representerte i «Ivar og eg»? Med tanke på at heile framsida av arbeidsheftet er pryda av Nynorsksenteret ved Ivar Aasen-tunet, kunne ein kanskje ha venta at Ivar Aasen sjølv skulle sleppe til på nynorsk, men det gjer han berre i eit fingert intervju.

Derimot finn vi tekstar både av framifrå forfattarar som Einar Økland, Ragnar Hovland, Marit Tusvik, Halldis Moren Vesaas, Jon Fosse, Erna Osland, Linda Eide, Are Kalvø og Gunhild Øyehaug.

Dei som har skrive sakprosa-tekstane, er ikkje like kjende som dei halvvegs kanoniserte skjønnlitterære forfattarane. På den andre sida viser utvalet av sakprosa-tekstar at nynorsken finst mange stader, til dømes i Bergens Tidende, Vårt Land, Firdaposten og Sunnmørsposten – og i bloggane på internett.

Vil du sjølv studere tekstane, finn du alle saman på nettsidene til GAN Aschehoug.

Om forlag og forfattarar

At dei nye norsk-bøkene på ungdomstrinnet inneheld heller lite nynorsk, er nok noko av bakgrunnen for at GAN Aschehoug prøver seg med eit nykomponert arbeidshefte så kort tid etter innføringa av Kunnskapsløftet. Nynorskheftet «Ivar og eg – eit praktisk møte med Ivar Aasen» er først og fremst sikta inn mot elevane som møter nynorsk som sidemål, men både tekstane og oppgåvene er så rike at heftet også bør vere aktuelt for elevar som har nynorsk som hovudmål.

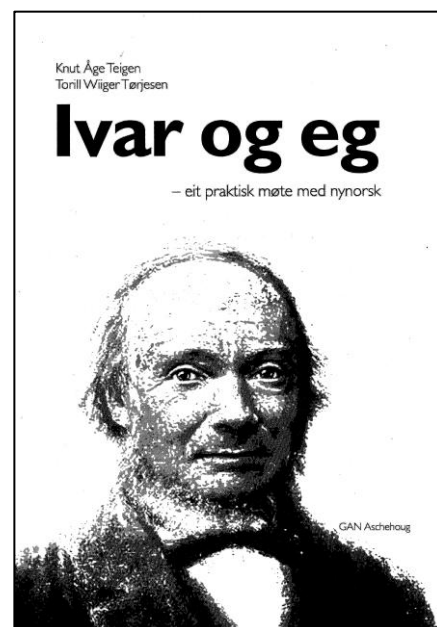
Forfattarane bak arbeidsheftet har lang erfaring i å undervise i nynorsk på ungdomstrinnet. Knut Åge Teigen har mykje av bakgrunnen sin frå Ringstadbekk ungdomsskole i Bærum, men har også vore nynorskpraktikant i NRK – og er no tilsett i Snøball Film AS. Torill Wiiger Tørjesen har vore lærar på Holmlia skole, aust i Oslo. Ho har mellom anna vore medforfattar i læreboksuksessen «Dyre sekund» og i norskverket «Ord for alt».

Knut Åge Teigen og Torill Wiiger Tørjesen:
«Ivar og eg – eit praktisk møte med nynorsk»
(80 A4-sider)

Pris: 199,- kroner

<http://www.gan.aschehoug.no/gloria/id/2441>

GAN Aschehoug 2009

Nordisk sommerkurs på Island

Nordspråks årlige lærerkurs blir arrangert på Island i perioden 2.–6. august 2010. Stedet er Borgarnes, seks mil nord for Reykjavik.

Den foreløpige programtittelen er «Fra Snorre til Stand-Up». Temaet er muntlige tradisjoner i Norden.

De aller fleste foredragsholderne vil være islandske, men også den norske forfatteren Cornelius Jakhelln vil bidra med faglig innhold.

Kursavgiften er på 3400,- danske kroner. Ytterligere informasjon finnes på www.nordsprak.dk.

Eksamen i norsk som andrespråk

Utdanningsdirektoratet forlenger overgangsordningen for eksamen i norsk som andrespråk. Språklige minoritets elever med kort botid i Norge kan avlegge eksamen etter NOA-planen våren 2010.

Eleven selv avgjør om han skal meldes opp til eksamen etter NOA-planen eller etter ordinær læreplan i norsk.

Ny tekstsamling i Kontekst-serien

Læreverket *Kontekst* får i mai en ny komponent, *Tekster 3*. Tekstsamlingen inneholder tekster fra 2000-tallet.

Språkbarometer for Norge

For tredje gang publiseres et såkalt språkbarometer for det norske språket. Opplysninger fra ulike meningsmålinger og forskningspublikasjoner er samlet i én oversikt. Nysgjerrige lesere kan klikke seg inn på www.aasentunet.no og e-boken *Språkfakta 2010*. Her er noen smakebiter:

- **88 prosent** av nynorsk-elevne bor på Vestlandet.
- **81 prosent** av de norske doktoravhandlingene er skrevet på engelsk.
- **80 prosent** av nye bøker på norske forlag er på bokmål.
- **51 prosent** av artistene synes det er lettere å uttrykke seg på norsk enn på engelsk.
- **44 prosent** av elevne i Oslo mener at journalister bør få skrive nynorsk i Dagbladet og VG.
- **33 prosent** av salmene i salmeboka er på nynorsk.
- **27 prosent** er enige i at elevne skal lære å skrive både nynorsk og bokmål.
- **22 prosent** av journalistene i NRK Radio er nynorskbrukere.
- **8 prosent** av alle på sesjon bruker nynorsk.

Somalisk er blitt minoritetsspråk nr. 1

Somalisk er blitt det største minoritetsspråket i grunnskolen, med 2640 registrerte elever i 2009. Deretter følger

- urdu (2360 elever),
- arabisk (2270 elever),
- polsk (2020 elever) og
- kurdisk (1430 elever).

Muntlig eksamen skal kartlegges

Hvor mye hjelp skal elevne kunne få i forberedelsestiden? Hvor spesifikke kan elevenes oppgaver være? Og hvor rettfærdig er det at elevne kan få ulik forberedelsestid? Spørsmål av denne typen har dukket opp i så stort omfang at Utdanningsdirektoratet nå ønsker å kartlegge hvordan ungdomsskolene praktiserer lokalt gitt muntlig eksamen.

Utdanningsdirektoratet understreker at det arbeidet som gjøres av elevne i forberedelsestiden, for eksempel flotte PowerPoint-presentasjoner, i seg selv ikke skal vurderes.

Emma og Lucas på topp i Norge

Emma er for tiden det mest populære jentenavnet i Norge, etterfulgt av Linnea, Nora og Sofie.

Det navnet som ble mest brukt på nyfødte guttebarn i 2009, var Lucas (eller Lukas). Deretter følger Emil, Alexander og Oliver.

Blant guttenavnene er Aksel og Sander på rask vei oppover, og det samme gjelder Emilie, Maja og Mali blant jentene.

Lucas på topp også i nabolandene

Lucas tronet på navnetoppen i alle de skandinaviske landene i 2009, ikke bare i Norge. Men skandinavene skiller lag når det gjelder jentenavn:

De mest populære jentenavnene i Danmark er Freya, Emma og Ida. Svenske holder en knapp på Alice, Maja og Ella.

Båtforliset

Etter sju dager med forferdelig uvær er en båt med tolv mennesker om bord i ferd med å synke et sted i Stillehavet. Kapteinen har mistet all kontakt med omverdenen, men han håper og tror at han er i nærheten av ubebodde stillehavsøyer.

Kapteinen forteller deg at båten vil synke i løpet av få minutter. Han ber deg om å vekke fem av passasjerene, for dessverre er det bare plass til fem av de ti passasjerene i livbåten.

«La de andre passasjerene få sove i fred så lenge som mulig, så ikke vek dem! I verste fall kan det oppstå slåsskamper, og det er ingen tjent med!» sier kapteinen og gir deg passasjerlisten:

Passasjerliste - del A

- Janne (30 år). Prest, korsanger og tidligere orienteringsløper.
- Thành (53 år). Vietnamesisk sykepleier. Svært flink, men også svært rasistisk og ondskapsfull.
- Magdalena (18 år). Svensk språknerd. Behersker tolv språk flytende og holder aldri munn. Synger på ABBA-låter når ingen vil snakke med henne.
- Ryan Giggs (38 år). Svært dyktig fotballspiller for Manchester United. Taus og lojal.
- Leif-Rudolf (44 år). Politimann og tidligere elitesoldat. Leif-Rudolf er skyldig i konemishandling og mange seksuelle overgrep.

Passasjerliste - del B

- NN (28 år). Tusenkunstner og en mester til å overleve. Mistenkt for å være tilknyttet Al Qaida.
- Nelson Mandela (91 år). Fredsprisvinner og dypt respektert statsmann.
- Samantha (20 år). Fotomodell med blondt hår. Usedvanlig pen og usedvanlig dum.
- Tom (9 år). Kvikk, munter og alltid hjelpsom. En humørspreder av de sjeldne.
- Trine (35 år). Toms mor - og Toms eneste slektning. Trine er rammet av sykdom og har neppe mer enn tre måneder igjen å leve.

Alene: Se på passasjerlisten. Lag en nummerert liste fra 1 til 10 som viser hvem som bør få plass i livbåten. Den som fortjener plassen mest, gir du tallet 1. Den som fortjener plassen minst, gir du tallet 10.

I grupper: Gå i grupper på fire og fire elever. Presenter listene deres for hverandre, og diskuter dere fram til en felles liste for hele gruppa.

Hele klassen: La hver gruppe fortelle hvem som fortjener plass på livbåten. Læreren bestemmer om den enkelte gruppa skal begrunne rekkefølgen på de fem første passasjerene på listen, de fem siste - eller kanskje alle ti ...

Hytteturdiskusjonen

Foreldrene vil på hyttetur. Tenåringen vil heller være hjemme. Hvem vinner diskusjonen?

Nedenfor ser dere de argumentene som «foreldrene» skal bruke i diskusjonen.

Husk på at det finnes både støtteargumenter og motargumenter til alle åtte:

A)

«Familien vår trenger mer tid sammen!»

B)

«Du er for ung til å være alene hjemme!»

C)

«Vi hadde planlagt en ekstra koselig helg for deg!»

D)

«Vi klarer ikke å holde hytta ved like alene!»

E)

«Vi vil ikke ta sjansen på en hjemme-alene-fest!»

F)

«Du trenger å komme deg ut i frisk luft!»

G)

«Du må vise at du er interessert i å arve hytta!»

H)

«Vi kan hjelpe deg med skolearbeidet!»

Første steg

To og to elever går sammen: Spill rollene som forelder og tenåring. Sørg for at dere underbygger argumentene på best mulig måte.

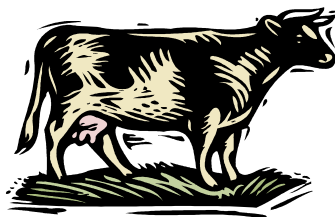
Andre steg

Læreren trekker ut elevpar som skal diskutere foran resten av klassen, med utgangspunkt i ett av argumentene over. Hver elev får ett minutt!

BoKstAvtrØbbEL

Flere steder mangler det store bokstaver i småtekstene nedenfor. Skriv inn store bokstaver der de skulle ha vært! Legg merke til at du ikke har lov til å forandre på tegnsettingen.

1. innbyggertallet i oslo stiger kanskje til 700 000 i april 2025.
2. «Jeg vil snakke med deg. nå!» skrek sophie van basten.
3. mange kyr heter dagros.
4. jeg stemmer arbeiderpartiet.
5. eva fra tromsø fryktet kong vinter. det gjorde lille-tom også.
6. sv-leder kristin halvorsen er sjef i kunnskapsdepartementet.
7. Vi hilser hans majestet kong harald v velkommen.
8. «Kan du komme hit?» spurte den engelske mannen høflig.
9. Han kom. han så. han vant.
10. Jeg savnet bare to ting: brunost og facebook.
11. Det gikk som det måtte gå: vi tapte for sverige.
12. bestefar leste eventyret om de tre bukkene bruse.
13. bestefar leste eventyret de tre bukkene bruse.
14. Butikken holdt åpen fra mandag til fredag i påskeferien.
15. «Kjære dronning sonja, vil de lytte til mitt aller siste dikt?»
16. «Jeg har gjort rle-leksene mine, mor. bare slapp av!»
17. Det stortinget vedtar, må regjeringen bøye seg for.
18. Hver eneste dag leste muhammed i bibelen.

REGELBOKSEN (BM)

Stor og liten forbokstav

Vi bruker stor forbokstav ...

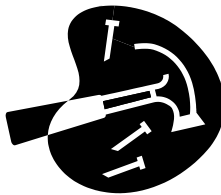
- i begynnelsen av en ytring
Det var en fin morgenstund.
- i helsetninger som kommer etter kolon
Det var slik det var: Hun dro.
- i personnavn
Jens Stoltenberg, Kari Traa, Gange-Rolv, Hellig-Olav
- i geografiske egennavn
Somalia, Nord-Norge, Tokyo, Glomma, Volda, Svartisen
- i merkenavn og navn på blader, bøker og byggverk
Dagbladet, Bibelen, Ringenes herre, Stortinget, Skibladner
- når vi omtaler statsorganer og institusjoner
Stortinget, Regjeringen, Høyesterett, Kongen og Dronningen
- ved høflig tiltale
Kjære konge, vil De ta imot denne gaven?

Vi bruker liten forbokstav ...

- om folkeslag, språk, opprinnelse, dyr, vekster, sykdommer, dager, måneder og liknende
arabere, urdu, engelsk, rev, fiol, kusma, svartedauden, malaria, mandag, tirsdag, mars, april, jonsok
- i stillingsbetegnelser, yrkestitler og liknende
advokat Lunde, kong Harald, kunnskapsministeren, mor, far, bestemor, tante Kari

bOkSTaVtRøBBel

Fleire stader i småtekstane nedanfor manglar det store bokstaver. Skriv inn store bokstavar der dei skulle ha vore! Lat teikna stå som dei står ...

1. eg klappa den norske schæferen.
2. var det guden tor som hadde stole hammaren min?
3. «har du hatt svineinfluensa?» spurde drosjesjåføren.
4. «sjå på meg, erik huseklepp!» røysta mi bar dårleg no.
5. Skulerevyartisten drøymde om nationaltheatret.
6. Asbjørn jaklin har skrive bøker om den andre verdskrigen.
7. Då bokfinken kvitra, forstod eg kvifor kina kom til å tape .
8. Gåvene som eg gav til far og mor, var franske.
9. Eg opna døra for høgsterettsadvokat kraby.
10. Då solskjær la opp, mista fotball-norge eit ess.
11. ph-verdien var 7,0.
12. Det gledde meg at oslo-ungane sprang ut og hoppa i søla.
13. Utanfor rimi-butikken såg eg ein volvo på tomgang.
14. I kofferten fann eg tre ting: ein binders, ein tyggis og eit vg.
15. Bestefar var nøgd med prøva mi: han trudde 1 var best.
16. Hunden sopp gledde seg til nyttårskvelden.
17. «Kan du tilgi meg, gud? eg angrar djupt.»
18. Prinsesse Ingrid gav dronning sonja ein blåveis.

REGELBOKSEN (NN)

Stor og liten forbokstav

Vi bruker stor forbokstav ...

- i starten av ei ytring
Det var ei fin morgonstund.
- i heilsetningar som kjem etter kolon
*Det var slik det var: **Ho** drog.*
- i eigennamn
*Jens **Stoltenberg**, Kari **Traa**, Gange-Rolv, **Somalia**, Nord-Noreg, Tokyo, **Glomma**, **Volda***
- i merkenamn og namn på blad, bøker og byggverk
*Dagbladet, **Bibelen**, Ringenes herre, **Stortinget**, **Skibladner***
- når vi omtaler statsorgan og institusjonar
Stortinget**, **Regjeringa**, **Høgsterett**, **Kongen** og **Dronninga
- ved høfleg tiltale
*Kjære konge, vil **De** ta imot denne gåva?*

Vi bruker liten forbokstav ...

- om folkeslag, språk, opphav, dyr, plantar, sjukdomar, dagar, månader og liknande
arabarar, urdu, engelsk, rev, fiol, kusma, svartedauden, malaria, måndag, tysdag, mars, april, jonsok
- i stillingsnamn, yrkestittlar og liknande
advokat Lunde, kong Harald, kunnskapsministeren, mor, far, bestemor, tante Torill
- i nokre forkortingar (alltid!):
dB (desibel), kHz (kilohertz), pH (hydrogenpotensial),

Velg rett – å eller og?

Småtekstene nedenfor inneholder streker der du enten skal skrive inn infinitivmerket **å** – eller konjunksjonen **og**. Les regelboksen for å repetere å/og-reglene. Skriv deretter inn riktig ord på riktig sted!

1. Harry Potter ønsket bare _____ være en helt vanlig gutt.
2. Alf Prøysen _____ Cristiano Ronaldo møttes aldri.
3. Søringer syter _____ klager!
4. Kan jeg få lov til _____ gå ut på gangen?
5. Rektoren vår vil styre _____ bestemme mest mulig.
6. Fetteren min har sluttet _____ spille FIFA 10. Hva skjer???
7. Naboen irriterte seg over dårlig spill _____ dyre billetter.
8. «Kan du tenke deg _____ smile litt mer, lille venn?»
9. Danmark slo Spania, _____ Brasil slo Japan.
10. Jeg hater _____ tape for lillebroren min ...
- 11. Vi skal gå hjem _____ gjøre lekser.
12. Vi skal hjem for _____ gjøre lekser.
13. Heidi fortsatte _____ erte opp mannen i overetasjen.
14. Lyn-spillerne har bestemt seg for _____ slutte _____ filme.
15. «Det var da maken til bulder _____ brak!»
16. Sissel ble stående _____ synge.
17. Thomas _____ Harald får folk til _____ le.
18. Jeg har tenkt _____ begynne _____ gjøre leksene skikkelig.

REGELBOKSEN (BM)

Skal vi bruke **å** eller **og**?

Vi bruker **å**

- foran verb i infinitiv

*Jeg liker **å** lese.
Thomas hater **å** spille på data.
Det begynte **å** regne.*

Vi bruker **og**

- for å binde sammen ord, uttrykk eller setninger som henger sammen

*Romeo **og** Julie
Kjerringa jublet **og** gråt.
Eva smilte, **og** Julie lo.*

Vi bruker fortidsprøven for å finne ut om **å** eller **og** er riktig

1. Opprinnelig setning:

*Jeg ble stående **å/og** prate.*

2. Skriv setningen i preteritum:

*a) *Jeg stod **å** prate.
b) Jeg stod **og** pratet.*

3. Konklusjon: Vi hører at alternativ a) er galt – og at alternativ b) virker riktig. Dermed skal det være **og** også i den opprinnelige setningen:

*Jeg ble stående **og** prate.*

Tips!

- Etter preposisjoner skal vi ofte bruke infinitivmerket.

*Til **å** begynne med skulle Eva ligge lavt i terrenget.
– President Obama skapte fred
ved å undertegne avtalen!*

- Etter verb som «begynne», «starte», «fortsette» og «slutte» skal vi ofte bruke infinitivmerket.

Vel rett – å eller og?

Småtekstane nedanfor inneheld strekar der du anten skal skrive inn infinitivsmarket **å** – eller konjunksjonen **og**. Les regelboksen for å repetere å/og-reglane. Skriv deretter inn riktig ord på riktig stad!

1. Ingen av dei torde _____ seie meg imot.
2. «Gå _____ hent fiskestonga di, Lise»
3. Den vesle jenta hadde byrja _____ bli lei mobilen sin.
4. Før hadde gutungane stå i bein _____ armar.
5. Svenskane vart sitjande _____ vente på betre ver.
6. Prøv _____ gå utan å subbe med føtene!
7. Busspassasjeren sat _____ fikla med ein Nintendo DS.
8. Då eg hadde forsøkt _____ gå på ski tre gonger, gav eg opp.
9. Sjakkspelaren likte _____ tenkje på bønder _____ hestar.
10. Dei ringde frå festen _____ ville bli henta fort som fy.
11. Elevrådsleiaren prøvde _____ sy saman eit forslag.
12. Det trengst mykje tålmod for _____ nå til topps.
13. Gustav lo, _____ Kasper slo.
14. Statsministeren greidde ikkje _____ overtyde kona si.
15. Til gravølet kom fyrstar frå sør _____ nord.
16. Etterpå vart vi ståande _____ skjelve som ospelauv.
17. Så tok eg mot til meg _____ hylte alt eg var kar om.
18. Han nekta _____ starte _____ springe utan sko.

REGELBOKSEN (NN)

Skal vi bruke å eller og?

Vi bruker å

- framfor verb i infinitiv

Eg likar å fotografere.

Det byrja å snø.

Vi bruker og

- for å binde saman ord, uttrykk eller setningar som heng saman

Hans og Grete

Gubben spelte og song.

Vi bruker fortidsprøva for å finne ut om å eller og er riktig

1. Setninga vi vil undersøke:

Eg vart ståande å/og glo.

2. Skriv setninga i preteritum:

a) *Eg stod å glo.

b) Eg stod og glodde.

3. Konklusjon: Vi høyrer at alternativ a) er gale – vi må ha to preteritumsformer slik vi har det i b). Dermed skal det vere **og** to stader:

Eg vart ståande og glo.

Tips!

- Etter preposisjonar skal vi ofte bruke infinitivsmarket.
Gartnaren trudde at frøa kom til å spire med det første.
- Står to infinitivsformer inntil kvarandre, er spørsmålet om vi møter ei eller to handlingar. Vi kan byte plass på infinitivane for å sjå om den andre infinitiven er underordna (⇒å) eller sideordna (⇒og):

Eg skal starte å sy (RIKTIG).

*Eg skal sy og starte (FEIL).

Skriveregler på 1-2-3!

Skal vi bruke sifre eller bokstaver når vi ønsker å oppgi tallverdier i tekstene våre? Regelboksen til høyre kan være til god hjelp når du skal løse oppgavene nedenfor ... Kryss av for **RETT** eller **GALT** for å vise om tallene er skrevet på riktig måte i setningene.

	RETT	GALT
1. Til sammen hadde Gunlaug lagd 29 bunader.	X	
2. Gårdbrukeren hadde tre barn.		
3. Etterforskeren kom fram kl. kvart over to .		
4. Tyven stakk av klokka tre .		
5. Fru Moland bodde i Åsbakken fire .		
6. Krølltoppen påstod at han hadde 44 fregner.		
7. «Jeg drakk tre komma åttisju liter», skrøt Are.		
8. Det fryktes at over 100 mennesker er døde.		
9. Mona gruet seg alltid til fredag den trettende .		
10. Jeg håper at tjueti vil bringe hell og lykke.		
11. Lillesøster blir alltid lurt 1 april.		
12. «Hjelp! Det brenner i Bergensvegen 42!!! »		
13. Gjesten hadde tatt med seg 24 søskenbarn.		
14. Det var ett eneste rødmalt hus i nabolaget.		
15. Vekta viste at jeg veide 67 kilo.		
16. Det var helt sikkert 1 000 000 mygg der ute!		
17. Det var én tjuekroning i lommeboka, ikke to .		
18. Mobilnummeret mitt er 97 77 77 79 .		

REGELBOKSEN (BM)

Sifre og bokstaver

Vi bruker sifre ...

- i tall som er større enn tolv
*Halvdan skjøt **29** elger.*
- For å uttrykke nøyaktighet
*Vampyren drakk **3,5** liter blod.*
- sammen med forkortelser for mål, tid og vekt
9 m**, kl. **02.00**, **7 %**, **150 kg
- i gateadresser
*Blåsbortvegen **2***
- i telefonnumre – men i grupper på to og to til fasttelefoner, og i grupper på tre, to og tre til mobilnumre
*Annas mobil er **954 45 837**. Nummeret hjem til Edvard er **70 07 63 10**.*
- i årstall
*Dizzie Tunes startet opp i **1959**.*
- ved datoer, men med punktum for å markere at tallet er et ordenstall
*onsdag **4.** april*

Vi bruker bokstaver ...

- om tallene fra én til tolv
*Espen hadde **to** brødre. Jeg fant **ett** brød og **én** fisk.*
- om runde og omtrentlige tall
***Tusen** takk, kjære lærer. Omtrent **seksti** fanger rømte.*

Vi velger én løsning ...

- for å unngå at bokstaver og sifre står side ved side i samme setning
*Onkel Per hadde **tre** griser, **fjorten** kyr og **femtito** sauer.*

Skrivereglar på 1-2-3!

Skal vi bruke siffer eller bokstavar når vi ønskjer å nemne talverdiar i tekstane våre? Regelboksen til høgje kan vere til god hjelp når du skal løyse oppgåvene nedanfor ... Kryss av for **RETT** eller **GALE** for å vise om tala er skrivne på rett måte i setningane.

	RETT	GALE
1. Alexandra tok med fire hundar på skituren.	X	
2. Nummeret til skulen er 232 20 720 .		
3. Bilen var omtrent 5 meter lang.		
4. Til sals: Tre kg svinesteik og fem kg oksesteik		
5. Jagland delte ut fredsprisen 10 desember.		
6. Hanna sende kort til dei tjueto oldeborna.		
7. Naboen hadde kjøpt 27 DVD-ar på sal.		
8. Det var som om 1.000.000 mygg beit meg.		
9. Det var alltid godt humør i Grendavegen 10 .		
10. «Tenk det. Eg har talt 5298 bilar sidan sist!»		
11. Robin var to år, Simen 22 år og Ola 54 år.		
12. Læraren fortalde om dei tre statsmaktene.		
13. Eg fekk eit «gullnummer»: 987 65 432 .		
14. « Tusen takk! Eg kjem tilbake neste år.»		
15. Er det sant at Columbus fann Amerika i 1492 ?		
16. I ferien hadde ho lese 4 romanar og 98 dikt.		
17. Om lag tretti menneske var sakna.		
18. Gunda vann 428 465 kroner på fotballtiping.		

REGELBOKSEN (NN)

Siffer og bokstavar

Vi bruker siffer ...

- i tal som er større enn tolv
*Halvdan skaut **29** elgar.*
- For å vise at vi er nøyaktige
*Vampyren drakk **3,5** liter blod.*
- saman med forkortingar for mål, tid og vekt
9 m**, kl. **02.00**, **7 %**, **150 kg
- i gateadresser
*Vippestjertvegen **2***
- i telefonnummer – men i grupper på to og to til fast-telefonar, og i grupper på tre, to og tre til mobilar
*Annas mobil er **954 45 837**. Nummeret heim til Edvard er **70 07 63 10**.*
- i årstal
*Dizzie Tunes starta opp i **1959**.*
- ved datoar, men med punktum for å markere at talet er eit ordenstal
*onsdag **4.** april*

Vi bruker bokstaver ...

- om tala frå éin til tolv
*Espen hadde **to** brør. Eg fann **eitt** brød og **éin** fisk.*
- om runde og omtrentlege tal
***Tusen** takk, kjære lærar. Omtrent **seksti** gjester kom.*

Vi vel éi løysing ...

- for å unngå at bokstavar og siffer står side ved side i same setning
*Onkel Per hadde **3** grisar og **42** kyr.*

Korte og lange streker

Bindestreken er kort (-), mens tankestreken er lang (–). Hvilken strek vi bruker hvor, er ikke likegyldig. Regelboksen til høyre kan være til god hjelp når du skal løse oppgavene nedenfor ... Kryss av for **BINDESTREK** eller **TANKESTREK** for å vise hva som skal erstatte ©-tegnet.

	BINDESTREK	TANKESTREK
1. Elevene i klassen min ble født på 1990©tallet.	X	
2. Ålesunderen døpte sønnen sin Rune©Tom.		
3. Postbudet fikk en e©postmelding fra sjefen.		
4. Voldsofferet snakket på inn© og utpust.		
5. Bare Tom skulle få lov © ingen andre.		
6. En eller annen gang vil LSK slå RBK 7©0.		
7. Politiet etterlyste skurken i inn© og utland.		
8. © Hold ut! Hjelpen er på vei!!!		
9. Allergikeren hatet vegg©til©vegg©teppet.		
10. Strekningen Oslo©Bodø er for lang for meg ...		
11. © Kommer du snart, småen? ropte læreren.		
12. Han var © uten tvil © verdens beste totning.		
13. Unge Høyre©lederen drømte om frihet.		
14. © Det er råd for uråd, påstod oldemor.		
15. Eva sendte jule© og nyttårshilsener som sms.		
16. Edvard Munch (1863©1944) var maler.		

For å få fram tankestreken på datamaskinen, må du kanskje gå til menyvalget «Sett inn», «Sett inn symbol» eller «Sett inn flere symboler». På en del datamaskiner holder det å trykke inn CTRL-knappen samtidig med minusknappen (bindestreksknappen). PS: Når du bruker tankestrek som replikkstrek i Word, slipper du å oppleve at tabulatorer og innrykk plutselig forandrer seg!

REGELBOKSEN (BM)

Bindestreker og tankestreker

Vi bruker bindestreker ...

- når vi lager sammen-setninger med talluttrykk, forkortelser eller bokstaver
*1990-tallet, 15-årsdag
UV-stråler, NRK-journalist
a-menneske, T-bane, e-post*
- i flerleddede uttrykk der leddene er sidestilt
*Jan-Egil, Anne-Lise
tur-retur-billett
øre-nese-hals-spesialist*
- når vi vil vise at den siste delen av et sammensatt ord er utelatt og bare finnes i ordet som kommer etter
*søn- og helgedager
lese- og skrivevanskene
hjerte- og karsykdommer*
- mellom de to siste ordene når forleddet er et egen-navn skrevet i flere ord
*Røde Kors-presidenten
Manchester United-spilleren
New York-korrespondent*

Vi bruker tankestreker ...

- for å markere lang pause
Han greide – takk og pris – å bli ferdig før tiden var ute.
- for å markere replikker
*– Har du sett makan! ropte Ib.
– Vet du hva klokka er blitt?*
- for å angi fotballresultater, tidsrom og avstander
*Stillingen ble 3–2.
Det blir skole mandag–fredag.
Strekningen Oslo–Bergen er mer enn 400 km lang.
Den andre verdenskrigen pågikk i årene 1939–1945.*

Korte og lange strekar

Bindestreken er kort (-), medan tankestreken er lang (–). Kva for ein strek vi bruker, er ikkje likegyldig. Regelboksen til høgre kan vere til god hjelp når du skal løyse oppgåvene nedanfor ... Kryss av for **BINDESTREK** eller **TANKESTREK** for å vise kva som skal erstatte ©-teiknet.

	BINDESTREK	TANKESTREK
1. NTB-meldinga kom heilt overraskande.	X	
2. Var det ikkje Wenche©Lill som sprang der?		
3. Eg har ferie i perioden 1. mars©10. mars.		
4. © Det kjem ei tid for deg også, småen!		
5. Wilhelm © han som song så fint © var best.		
6. Historieboka var frå 1990©åra.		
7. Les kapitla 4©8 til musikkprøva på onsdag.		
8. © Skyt ikkje! Vent på signal, sa offiseren.		
9. Buss© og trikkeprisane skal visst stige litt til.		
10. Dommaren fekk Real Madrid©drakta i gåve.		
11. Det vart 28©28 mellom Noreg og Spania.		
12. Øyvind var © utan tvil © best utan ball.		
13. Besten fryktar hjarte© og karsjukdommar.		
14. Paraplyen med REMA©logo var gratis.		
15. Boka om Gaute Ormåsen kosta 998, ©.		
16. © Eg drikk helst mjølk, kviskra Obama.		

For å få fram tankestreken på datamaskinen, må du kanskje gå til menyvalet «Sett inn», «Sett inn symbol» eller «Sett inn fleire symbol». På ein del datamaskinar held det å trykkje inn CTRL-knappen samstundes med minus-knappen (bindestreksknappen). PS: Når du bruker tankestrek som replikk-strek i Word, slepp du at tabulatorar og innrykk plutseleg endrar seg!

REGELBOKSEN (NN)

Bindestrekar og tankestrekar

Vi bruker bindestrekar ...

- når vi lagar samansetningar med taluttrykk, forkortingar eller bokstavar
*1990-talet, 15-årsdag
UV-stråler, NRK-journalist
a-menneske, T-bane, e-post*
- i fleirledda uttrykk der ledda er sidestilte
*Jan-Egil, Anne-Lise
tur-retur-billett
øre-nase-hals-spesialist*
- når vi vil vise at det siste leddet av eit samansett ord berre finst i fellesleddet i ord nummer to
*søn- og helgedagar
lese- og skrivevanskane
bein- og armmusklar*
- mellom dei to siste orda når forleddet er eit eigennamn bygd opp av fleire ord
*Unge Venstre-medlem
Manchester United-spelaren
New York-korrespondenten*

Vi bruker tankestrekar ...

- for å markere lang pause
Han greidde – takk og pris – å bli ferdig før tida var ute.
- for å markere replikkar
*– Har du sett slikt! skreik Leif.
– Veit du kva klokka er?*
- for å oppgi fotballresultat, tidsrom, avstandar og heile kronebeløp.
*Stillinga blei 3–2.
Det blir skule måndag–fredag.
Appelsinane kosta 27,–
I krigsåra (1939–1945) var det mykje frykt i Noreg.*

Sammenskriving eller særskriving?

BOKMÅL

Nedenfor ser du 18 halvferdige setninger. Til høyre for hver setning står to ord i fet skrift. Disse ordene skal du skrive inn på den stiplede linjen, men du må selv avgjøre om de to ordene skal skrives sammen (uten mellomrom) eller hver for seg. Noen av ordene skal bindes sammen med bindestrek.

1	Både tyrkere og islendinger håper på	EU + medlemskap
2	Skiløperen som så alt, følte seg ussel etter	bil + ulykken
3	Du får ..... i sjelen hvis du sier noe stygt til meg!	kjempe + vondt
4	Hver gang Anette var deppa, drømte hun om	latin + Amerika
5	Hemmeligheten forble mellom	husets + fire + vegger
6	Gitaristen ville ha med seg tre ..... på turneen.	vise + sangere
7	Benjamin bestemte seg for å ta opp	TV2 + programmet
8	«Du er ..... Tiger Woods», skrøt gymlæreren.	morgen + dagens
9	Læreren bad elevene bli med på et	film + prosjekt
10	Butikksjefen fikk stadig spørsmål om ..... i vann.	tunfisk + biter
11	«Du er like skjønn som ..... », flørtet rockeren.	harens + vinterdrakt
12	Nordlendinger kan kalle folk fra ..... for «søringer».	sør + Norge
13	En meningsmåling viser at byungdom vil flytte til	bygde + Norge
14	«Åh, dere er så utrolig ..... !»	kjempe + koselige
15	..... sa at det er viktig med gode lærere.	Ap + politiker
16	Kong Harald V har to	store + søstre
17	Han hadde vært familiens ..... i gode og vonde tider.	over + hode
18	Oslos mest berømte gate heter	Karl + Johans + gate

REGEL: Når et sammensatt ord er et egennavn, skal det skrives med stor bokstav, uansett om førsteleddet er et egennavn eller ikke: Ordene «vest» og «Agder» blir til «Vest-Agder».

Samanskriving eller særskriving?

NYNORSK

Nedanfor ser du 18 halvferdige setningar. Til høgre for kvar setning står to ord i feit skrift. Desse orda skal du skrive inn på linja, men du må sjølv avgjere om du skal skrive dei to orda saman (utan mellomrom) eller kvar for seg. Nokre av orda skal du binde saman med bindestrek.

1	Jesper drøymde om eit langt ..... med Maria.	ekte + skap
2	Då Anders sparka ballen i hovudet mitt, fekk eg	veldig + vondt
3	Overraskande nok smakte det ..... med kokt torsk!	kjempe + godt
4	Afghanaren var letta da enda eit ..... tok slutt.	NATO + angrep
5	Då dei måla den raude skulen kvit, fekk dei eit	lyst + hus
6	Kva er skilnaden på eit støpsel og ein .....?	stikk + kontakt
7	Likningssjefen fortalde at han hadde avslørt	svart + arbeid
8	Elevane skulle finne ..... og skrive han ned på eit ark.	pH + verdien
9	Alle ..... var musestille på heimturen.	niande + klassingane
10	Fotballspelaren sette ut foten for Wayne Rooney med	over + legg
11	Vikingane drog ..... for å kome til England.	vest + over
12	Då ungane byrja å baksnakke presten, gav han seg	til + kjenne
13	..... spreidde seg som eld i tørt gras.	John + Carew + sitatet
14	Den sjuke advokaten gav ros til	NSB + konduktøren
15	På handleturen kjøpte 55-åringen ..... og litt frukt.	pult + ost
16	..... frå naboskulen kom for å ta oss.	mafia + gjengen
17	Dersom ballkjolen er ....., blir eg lukkeleg!	honning + farga
18	Redaktøren skreiv berre positivt om	Ole + Bull + konserten

REGEL: Når vi skal lage eit samansett ord av eit eigennamn og eit fellesnamn, skal det alltid vere stor bokstav i starten (til dømes «Stoltenberg-sitatet» eller «Duste-Jan»). Sjølv om eigen-
namnet skulle innehalde fleire ledd, skal det berre vere éin bindestrek: «Jo Nesbø-boka».

Mega~spennende korrektur~øvelse:

Mellomrom eller ikke mellomrom?

Setningene nedenfor inneholder mange mellomromsfeil. Klarer du å rette feilene? Husk på at trykket ligger på det første leddet i sammensatte ord: Vi sier «**hjørnet**tann», ikke «hjørne **tann**»!

Sett inn en skråstrek for å markere at det mangler et mellomrom mellom ordene:

jegmener ⇨ jeg/mener

Tegn en bue mellom ordene for å markere at ordene skal henge sammen, uten mellomrom:

klasse rom ⇨ klasse~rom

BOKMÅL

- 1** Naboen min hadde en halv bror som døde i ung alder.
- 2** Stortingspresidenten stod vedsidenav meg på buss holde plassen og ventet.
- 3** «Hva skal du med verdens atlas?» spurte bibliotekaren forsiktig.
- 4** De tre syke bilene, som ble sendt avgårde til E6, var utstyrt med vinter dekk.
- 5** Hoved retten ble servert av kelneren klokka tre hverdag.
- 6** Bettina skulle ha slått inn en grønn sak på kassa apparatet, men traff feil knapp.
- 7** Mester kokken var kjempe glad for at han hadde to lamme lår
- 8** Tre menningen hadde et håp om at fylle røret snart skulle ta slutt.
- 9** Nora trengte ikke viske læret på historie prøven, for hun kunne alt uten at.
- 10** Mor klagde på kjøleskapstemperaturen og spise redskapene til campingplasseieren.
- 11** Kryssordløseren tok fram sin kjæreste eiendel, en stor fremmed ordbok.
- 12** Vi lover å fylle bensin og spyle væske på bilen din for en hundrelapp.
- 13** «I over morgen skal jeg iallefall gjøre alle leksene mine!»
- 14** Gymlæreren bad undervisningsinspektøren om lov til å slå elevene med et spansk rør.
- 15** «Ananas ringer til halv pris!», påstod far at det stod på reklame plakaten.

Kjempe~morosam korrektur~øving:

Mellomrom eller ikkje mellomrom?

Setningane nedanfor inneheld mange mellomromsfeil (særskrivingsfeil). Klarer du å rette feilane? Hugs på at trykket ligg på det første leddet i samansette ord: Vi seier «**hjørnet**tann», ikkje «hjørne **tann**»!

Sett inn ein skråstrek for å markere at det manglar eit mellomrom mellom orda:

egmeiner ⇒ eg/meiner

Teikn ein boge mellom orda for å markere at orda skal hengje saman, utan mellomrom:

klasse rom ⇒ klasse~rom

NYNORSK

- 1** Anten idag eller imorgon kjem det til å bli kjempe mykje bråk i gata vår.
- 2** Klasse styraren vår har bestemt seg for å søkje stillinga som sosial lærar.
- 3** Da eg var litaoghjelpelaus, fungerte naboane som reserve for eldre for meg.
- 4** Behovet for døve lærarar aukar for kvardag.
- 5** Hus eigaren var lite glad i skade dyr, sjølvom dei heldt seg mest hos naboen.
- 6** Kommune styre representanten foreslo å byggje fem nye eldre bustader.
- 7** «Lever posteien?» svarte Gyda da ho gjetta på kva som var på brød skiva.
- 8** Om du dynkar ein serviett med vatn, blir resultatet absolutt ikkje ein våt serviett.
- 9** Bernt gjekk ilagmed beste vennane sine til fotballtreninga.
- 10** Oppstår det vanskar, prøver Telenor å sende ut feil meldingar så snart som råd er.
- 11** Biologi studenten trengde ikkje knekke brødet, men sa aldri nei til eit Wasa-produkt.
- 12** Da ungane kom til naturfags labora toriet, skulle dei kokesjokalade.
- 13** Våpen fabrikk starta masse produksjon av langdistanse rakettar.
- 14** Tilslutt brydde han seg ikkje ein gong om å prøve å vere høfleg.
- 15** Den styrt rike veterinæren opna ein smådyr klinikk som skulle vere heilt gratis.

ORD OG UTTRYKK SOM OFTE BLIR FORVEKSLET

Les teksten i regelboksene og skriv inn riktig ord/uttrykk på riktig linje.

- 1 Jeg mistet balansen og ramlet ..... lyset gikk.
- 2 Lars hadde gjemt sokkene ..... store skapet.
- 3 ..... alarmen ble utløst, stakk jeg av.
- 4 ..... rektor kom inn døra, forstod jeg alt.
- 5 ..... samme øyeblikket skjøt skurken mot meg.

REGELBOKSEN

«idet» eller «i det»?

- Vi bruker «idet» i samme betydning som «da»:

*Idet jeg forlot hoppkanten, oppdaget jeg en elg i unna-
rennet.*

- Når vi skriver «i det» er «det» et pekeord eller en bestemt artikkel:

*I det lille huset bodde Mari.
I det bladet så jeg bildet!*

REGELBOKSEN

«også» eller «og så»?

- «Også» uttales /åsså/. Ordet viser ofte til noen eller noe man bør regne med:

*Også jeg vil være med.
Vi må ta med votter også!*

- «Og så» uttales /å så/, med en tydelig pause. Uttrykket kan brukes om nye hendelser:

*Og så kom vi fram til fjellet.
Og så falt hun sammen i gråt.*

- 6 ..... spurte han: «Tror du meg nå?»
- 7 ..... hobbitene ville være med på festen.
- 8 Vi kom fram, ... dro vi tilbake igjen.
- 9 «Vent, jeg vil ..... være med på konsert!»
- 10 Vi kan male, ... kan vi rydde i hagen.

- 11 Han kunne ikke ..... presidentrekka utenat.
- 12 ..... skal jeg vise deg hvem som er best.
- 13 Ikke ..... læreren visste om lekseprøven ...
- 14 Det var ..... tre ærlige pressetalsmenn.
- 15 «Men snille deg, jeg var jo ikke der .....!!!»

REGELBOKSEN

«engang» eller «en gang»?

- Vi bruker «engang» i nektende uttrykk:

*Ikke engang faren visste det.
«Det er ikke engang sikkert at hun drar til London!»*

- Vi bruker «en gang» om et tidspunkt eller en hendelse:

En gang vil du nok forstå!

SÆRSKRIVING ELLER SAMMENSKRIVING?

NORSKNYTT

Når skal vi sette inn mellomrom, og når skal vi la det være? På dette arket finner du bokser som er fylt med fire ord eller uttrykk. I hver boks skal du finne fram til det uttrykket der det mangler ett eller flere mellomrom mellom ordene. Skriv den første bokstaven i dette uttrykket inn i sirkelen som hører til.

Hvis du velger riktig bokstav seks ganger, kommer et loddrett løsningsord til syne.

OPPGAVE 1

Atomvåpen Bilulykke <u>Destobedre</u> Sitteplasser	D
Etterpå Iettogalt Nakenbilde Varebildøra	
Bakfra Fravettet Politimann Sportsinteressert	
Appelsinskall Fraogmed Lysegrønn Kvinnestemme	
Byplanlegger Fotballbanen Innenfra Utenvidere	
Babyvogn Kjempepen Passkontroll Svartlønn	

OPPGAVE 2

Melkekartong Politisak Snekkerboden Vedsjøen	
Adundas Herrefrisør Mønsterelev Redningsplanke	
Andreklassing Foreksempel Ostehøvel Rustbehandling	
Bortekamp Elefanthud Formye Hamburgerbrød	
Bursdagsgave Evigliv Smertefritt Øyekrok	
Dørkarm Fedrelandet Langselva Språkkurset	

OPPGAVE 3

Endringsvilje Filmkveld Nåtildags Trailerbilsjåfør	
Etterspørsel Fildeling Honningfarget Isommerklær	
Ankermann Lastebil Mobbeoffer Tilgjengjeld	
Radarpar Sjokkbølgen Tilveie Årelang	
Agurknyheter Ekkelsmak Forbokstav Tommeltott	
Kjempelekker Noksågodt Rottefelle Vikarlønn	

OPPGAVE 4

Båtflyktning Hadet Skolevei Yndlingssau	
Appelsinjuice Busstasjon Innenjuli Skogvokterhytte	
Indrefilet Julekalender Kjempevondt Mellomlinjene	
Centimeter Gangetabell Medvilje Pulsåre	
Etterhvert Gulrotsuppe Iskrem Synagogebrann	
Fotsvette Kneskål Litegrann Tenkepauser	

OPPGAVE 5

Eldstedatteren Jentekropp Legevakten Tilsjøs	
Fortelling Himmelporten Morgendagens Utentvil	
Meslinger Rødehunder Tredagersfeber Vannkopper	
Kjempevondt Mafiagjengen Strømledning Vedkysten	
Etcetera Innbytter Masekopp Utilgiveleg	
Bordbønn Iallefall Stjernesmell Ønskeliste	

OPPGAVE 6

Dustemikkel Flatbrød Toppløs Vedsidenav	
Adnotam Frikvarter Inntekt Utgangsdør	
Attpåklatt Gangspærre Lyslevende Manngard	
Basketball Gravferd Medglede Ytterliggående	
Blindeskrift Idémyldring Masekopp Underkrigen	
Ellemelle Gråtkvalt Kjerringråd Ættetavle	

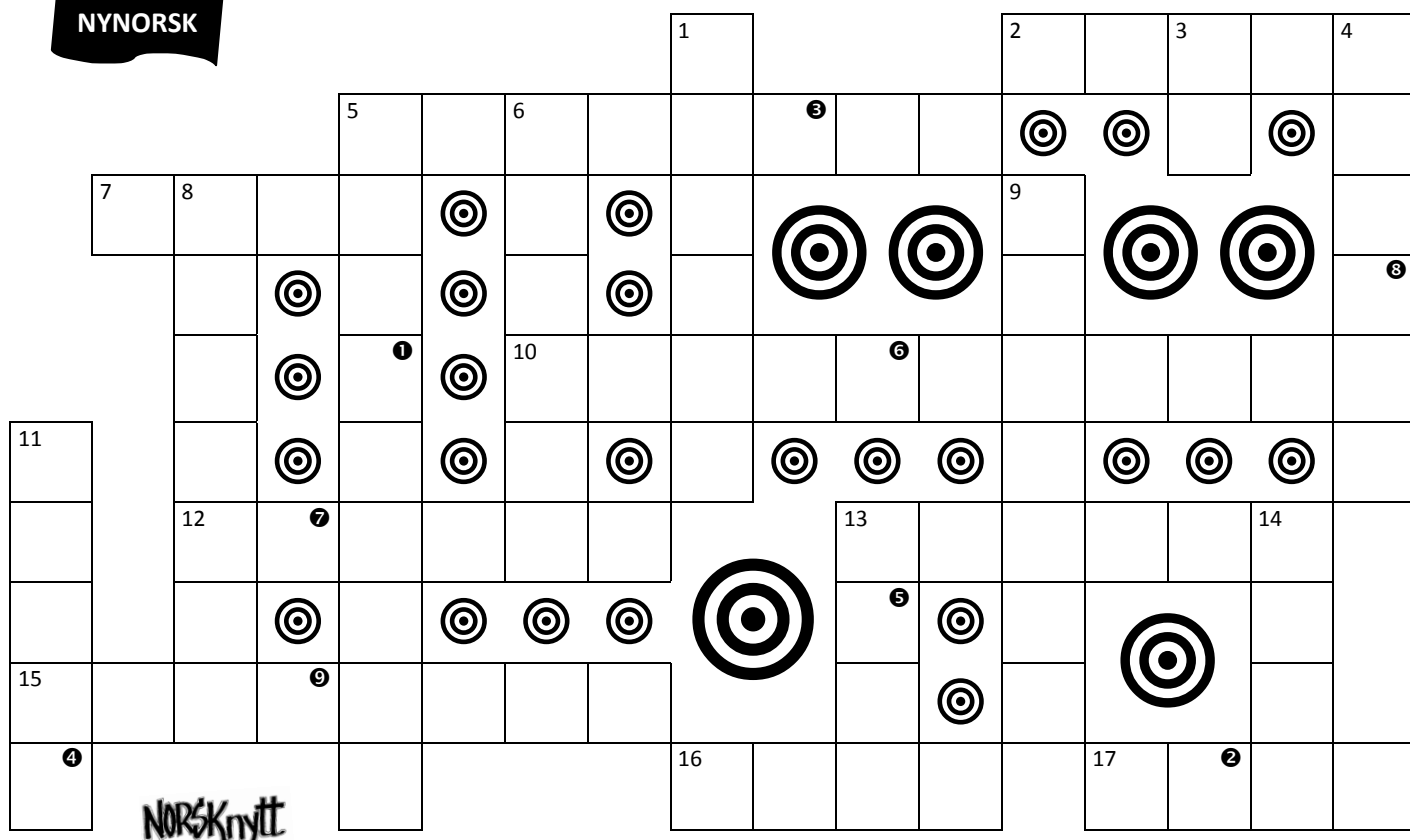
OPPGAVE 7

Bittesmå Hyperaktiv Kakemons Østerdøl	
Delikatesse Oppkast Trillebår Utenvidere	
Eggeplomme Klabbogbabb Svipptur Åndsfrisk	
Ensligsvale Styggedom Uttelling Vedstabel	
Lapskaus Polarsirkel Synsbedrag Tildagsdato	
Dødstrøtt Hurlumhei Tilslutt Vitnemål	

KORREKTUR-KRYSS

NYNORSK

Kvar av setningane nedanfor inneheld eitt feilstava ord. Den riktige stavemåten er løysingsordet!

VASSRETT

2. Blandt ungdommane var det mange som hadde sett eit merkeleg, raudgrønt lys på himmelen.
5. Forfattaren opna bereposen med agurkar før han gav seg i kast med i nytt kapitel.
7. Det er ikkje alltid morro med mange r-ar, meinte språklæraren.
10. I skuletimane var 13-åringen ofte taus, men inst inne var han brennande intresert både i fysikk og kjemi.
12. Da turisten var komen fram til skranken for å vise fram passet sitt, fekk han vite at passet ikkje var gjyldig.
13. Kofferten var fylt med klede: strømpebukser, sokkar, trøyer, vottar, sjerf, skjørt, jakker og sjal.
15. Turleiaren tok det for gitt at ein eller annan syklist ville pungere på turen, så han hadde med seg to kilo med lappesaker.
16. Arkitektstudenten angra nok lit på at han øydela det fine peparkakehuset i jula.
17. Prinsen klatra opp eit høgt torn for å kome inn til prinsessa og dei små frimerka som ho hadde samla saman sidan sist.

LODDRETT

1. Niandeklassingane stillte i tynne bukser og utan noko på hovudet, for dei ville helst ta seg godt ut, også i tjuet fem minusgradar.
3. Heilt fram til eg var 15 år, trudde eg at eg kunne få ein interessant jobb utan å arbeide seriøst med skulen. No veit eg at slikt ikkje går ann.
4. Dag og natt tengte eg på dei unge asylsøklarane som hadde reist heilt frå Afghanistan for å kome til Noreg.
5. Brevet om karakterane mine låg i ein kvit konfolutt.
6. Det krydde av polti på ulukkesstaden.
8. Når det brenn i eit hus, er det om å gjere å krype på golvet, for der er det mest oksigen og ikkje for varmt.
9. Kameratane mine i niandeklasse trudde at eg skulle gi dei beskje om kva historieprøva skulle gå ut på.
11. Etter at eg hadde ete potetgull og sjokolade i to timar, følte eg meg sjuk og slap.
13. Ole er kul, men det beste er at han har aldri sakt eit vondt ord om nokon av klassekameratane sine.
14. Dersom du trur at eg kjem til å spele meir på data enn eg gjorde i fjord, får du tru om att.

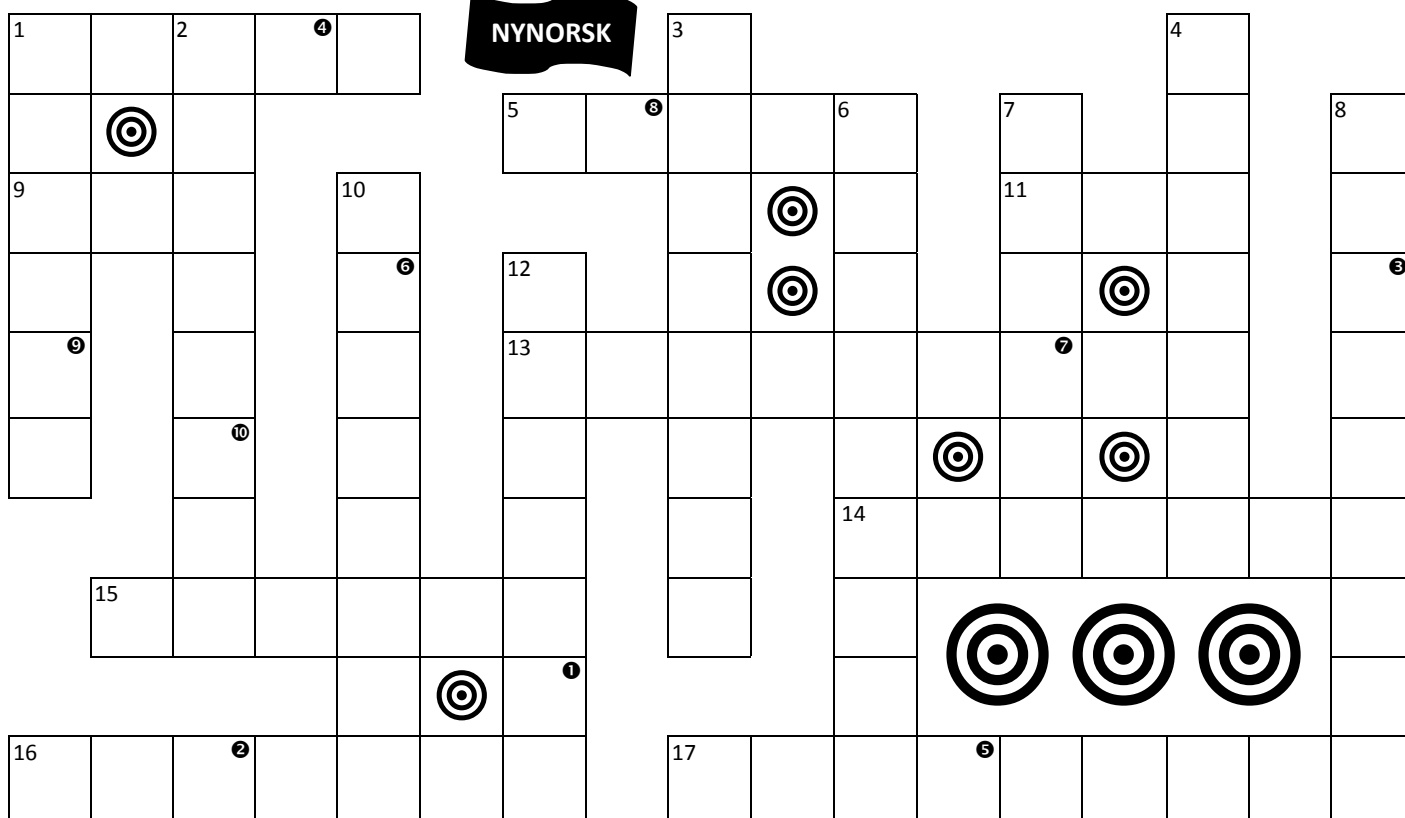
Løysingsord:

1	2	3

4	5	6	7	8	9

KORREKTUR-KRYSS

Kvar av setningane nedanfor inneheld eitt feilstava ord. Den riktige stavemåten er løysingsordet!

VASSRETT

1. Det er ikkje sant at eg har gjort det som eg blir skulda for.
5. Da fetteren min fortalde at han hadde vunne ein kvart million på det Flax-loddet som eg gav han på fødselsdagen, vart eg ein tanke skjalu.
9. Eg har vondt for å forstå det, men den gongen eg var med storebroren min på kjøpesenter, vart han fort læi av at eg gjekk og song på *Nøtteliten*.
11. Det einaste som er betre en vaflar med syltetøy, er knekkebrød utan leverpostei.
13. Da den sjenerte guten spurde om vennane ville vere med på kino, vart han overaska, for alle ville vere med.
14. Maria påstod at ho drøymde om å vere sjendis som liten, men no følte ho seg berømt nok som lærar.
15. Bestemora song gjerne om elve små troll.
16. Kongen såg opp på slåtte og lo for seg sjølv, for no hadde han kledd seg ut som ein vanleg mann med bart.
17. Rektor fortalde at det hadde oppstått ein vanskeleg situasjon, for han hadde gløymt å kalle inn vikarar.

LODDRETT

1. Matematikklæraren skifta taktikk frå dag til dag. Av og til lokka han med ein gullerot, andre gonger svinga han pisken.
2. Eg fekk ros for at løysinga mi var orginal, men elles var det mest vondord å hente.
3. Da Viktoria lånte meg viskelêret, paserte ho Anja på lista mi over snille kameratar.
4. Dei vaksne skryt så mykje av elevane i Finnland, men der er det faktisk populært å kunne mykje.
6. Det utrykke som syklisten hadde i andletet da eg skrudde på fjernlyset, var verdt meir enn tusen kroner.
7. Friaren syntest det var ille at jenta hadde lokka han til Mexico for å fri, men det værste var at ho takka nei.
8. «Diverre må vi avlyse konserten både på tysdag og på laurdag. Foresten, kundane får ikkje pengane igjen!»
10. Forslaget om symjetur i januar var litt spesielt.
12. Når eg skriv søknader om ny stilling, legg eg alltid vekt på å stave alle orda korrekt.

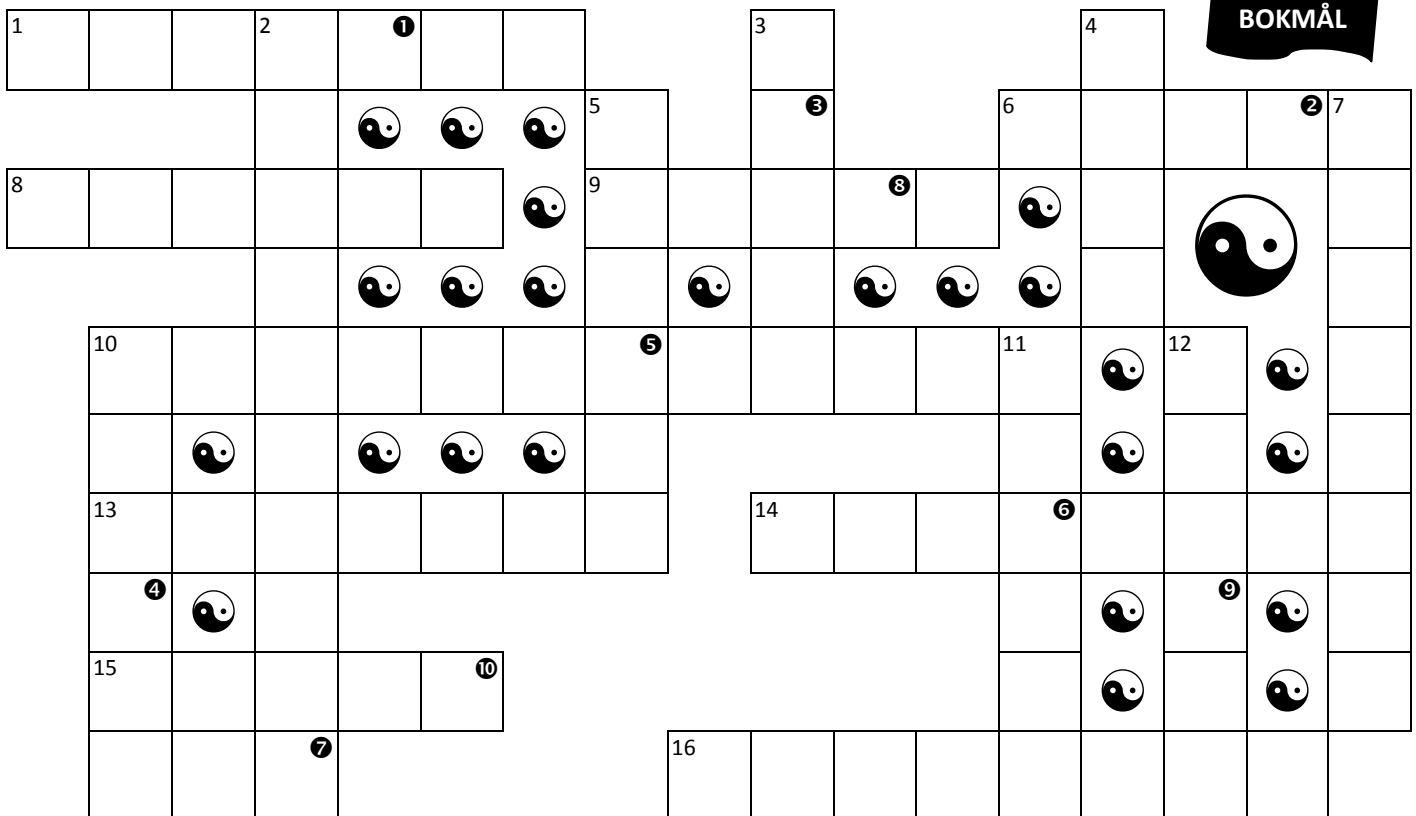
Løysingsord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

NORXNYTT

KORREKTUR-KRYSS

Hver av setningene nedenfor inneholder ett feilstavet ord. Løsningsordet er den riktige stavemåten av det feilstavede ordet!

VANNRETT

1. «Men se, hva står nederst i hjørne?» spurte Arnfinn. «Hva i granskauen ... Hva skal det bety?» lurte Ole.
6. Det var foreldrene som arrangerte juletreffesten, med både pølser, pitsa og kaker.
8. Hvis vi kunne vite når og hvor vi kommer til å møtes igjen, ville vi vise mer følelser når vi sier farvell til gode venner.
9. Det er ikke vært å gjøre en fjert til et tordenskrall.
10. I vintermånedene bruker vi selvfølgeli refleks, for vi vil jo at bilistene skal se oss godt.
13. Syklisten Edvald Boasson Hagen har en drøm om å pasere målstreken først av alle, i gul ledertrøye.
14. Adolf Hitler visste hvordan han skulle utnytte situasjonen. Etter den tyske invasjonen i 1940 lot han seg avbilde utenfor pallasen, med Eiffeltårnet i bakgrunnen.
15. «Jeg fikk litt sjåk da jeg oppdaget at barn helt ned i seksårsalderen hadde mobiltelefon», forteller Ida (43).
16. I kvinnens liv er kjærligheten hele historien. I mannens liv er kjærligheten bare et kapittel.

LODDRETT

2. «En revlusjon er ikke noe middagsselskap», sa den kinesiske lederen Mao Zedong.
3. Det eneste som er værre enn baksnakking, er drap.
4. Jeg har tre dyr hjemme som gjør samme nytten som en ektemann: en hund som knurrer hver morgen, en papegøye som banner hele kvelden, og en katt som kommer hjem mitt på natta.
5. Jeg hadde ingen klare grenser for når jeg vilte og når jeg var på jobb. Alle dagene var like.
7. Appotil håndterte elevene alle sceneskiftene så profesjonelt at det var en ren fryd å være tilskuer.
10. «Han var soppas full og kald at vi valgte å ta ham med til politistasjonen», fortalte operasjonslederen da den ivrige journalisten spurte.
11. Lederen i Norges Naturvernforbund, den stort sett optimistiske Lars Haltbrekken, var tung til sinns etter klimatoppmøtet i København. «Verdens ledere sviktet da det hjalt som mest», slo Haltbrekken fast.
12. Alle disse dagene som kom og gikk – ikke viste jeg at disse dagene var selve livet.

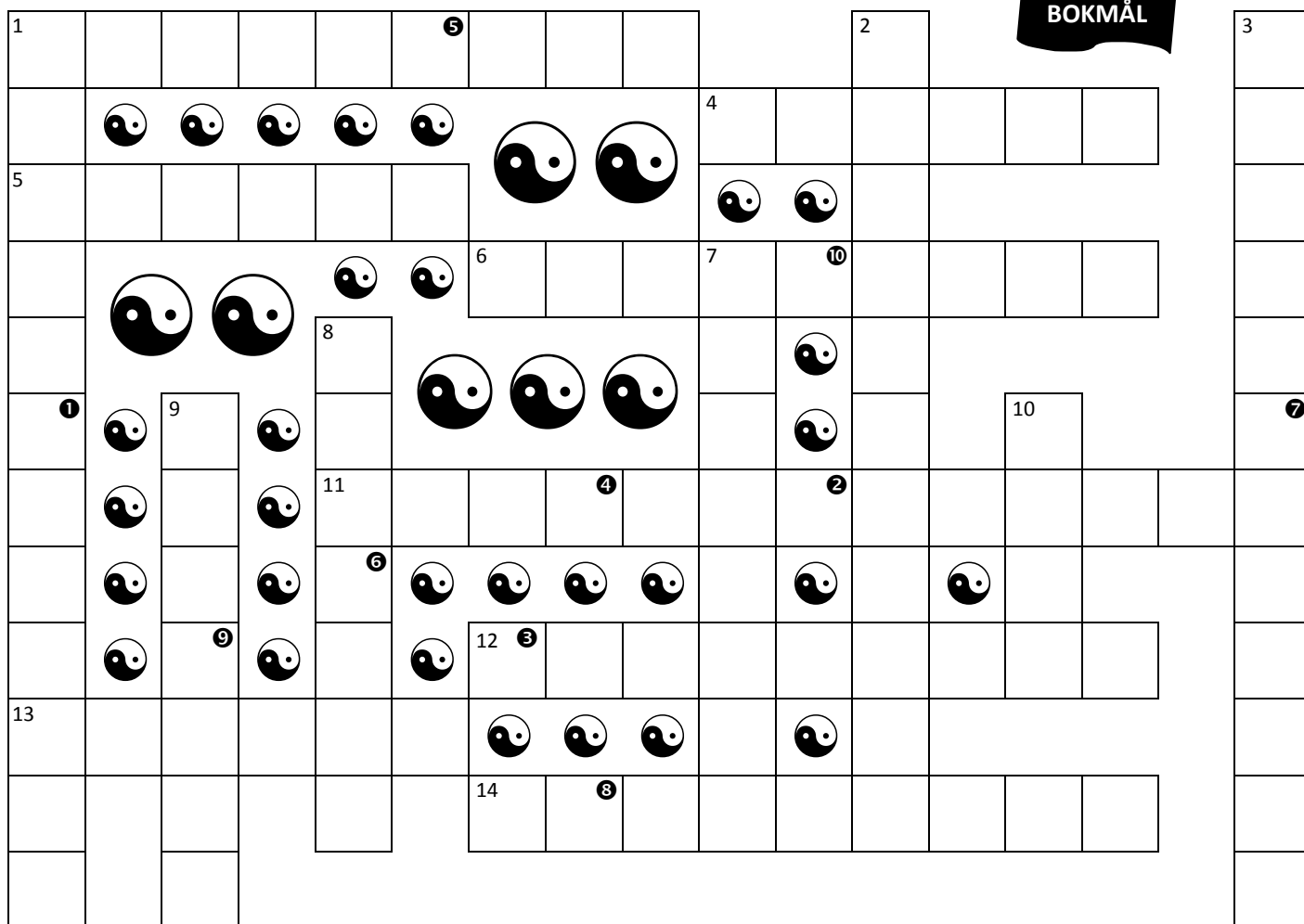
Løsningsord:

1	Y	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Norsknytt

KORREKTUR-KRYSS

Hver av setningene nedenfor inneholder ett feilstavet ord. Løsningsordet er den riktige stavemåten av det feilstavede ordet!

VANNRETT

1. De som er opptatt av å kontrollere andre, har ofte vannskli for å kontrollere seg selv.
4. Hvis samvittigheten plaget meg så mye at jeg ikke fikk sove, hente det at jeg ønsket meg en annen jobb.
5. Sjåføren hevdet at det var kjørlig vær ute, men han bløffet for å slippe unna oppdraget.
6. Man blir ikke sjikkli klok før man har vært gal tre ganger.
11. Innspirasjonen kom til meg på morgenvisten.
12. Da den rike bedriftseieren refset de tilsatte for dårlig arbeidsmoral, marserte de tillitsvalgte ut i protest.
13. Neste dag våknet prinsessen av at hesten slikket henne på skinnet.
14. Livet er den største gaven av dem alle. Bare så synd at vi ikke rekker å pakke den årtli ut!

LODDRETT

1. Vekkeklokka var gjenglemt i kjøleskapet.
2. En arkeolog er den beste ektefellen en kvinne kan ha. Jo eldre hun blir, desto mer intresert blir han i å utforske henne.
3. Fredag ble den politiske beslutningen om omorganisering av Follo politidistrikt fattet i statsråd.
7. Hun ønsket seg en skjæreste med mye penger.
8. Men det er ikke sant at jeg kysset henne. Jeg bare visket inn i munnen på henne.
9. Etter at læreren hadde avgitt løfte om at han aldri ville kjenne på elevene for noe de ikke hadde gjort, fortalte elevene at de ikke hadde gjort leksene sine.
10. Den beste gaven Gud har gitt meg, er at jeg trives når jeg er alene. Jeg synes synd på mennesker som alltid må ha noen rundt seg for å ha det gått.

Løsningsord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

BoKstAvtrØbbEL (bm) – side 14

- 1 ⇒ Innbyggertallet, ⇒ Oslo
- 2 ⇒ Nå, ⇒ Sophie, ⇒ Basten («van» med liten 'v' her; valgfritt når ordet kommer først i en setning)
- 3 ⇒ Mange, ⇒ Dagros
- 4 ⇒ Jeg, ⇒ Arbeiderpartiet
- 5 ⇒ Eva, ⇒ Tromsø, ⇒ Vinter, ⇒ Det, ⇒ Lille-Tom
- 6 ⇒ SV, ⇒ Kristin, ⇒ Halvorsen, ⇒ Kunnskapsdepartementet
- 7 ⇒ Hans, ⇒ Majestet, ⇒ Kong, ⇒ Harald, ⇒ V (bare store bokstaver når man bruker hele regla)
- 8 Ingen feil
- 9 ⇒ Han, ⇒ Han
- 10 ⇒ Facebook (merkenavn skal skrives med stor forbokstav selv om logoen er med liten 'f'; «brunost» skal skrives med liten 'b' siden teksten som kommer etter kolon, ikke danner noen setning')
- 11 ⇒ Vi, ⇒ Sverige
- 12 ⇒ Bestefar, ⇒ Bruse («Bruse» er et etternavn)
- 13 ⇒ Bestefar, ⇒ De, ⇒ Bruse (stor 'D' siden det her er snakk om tittelen på et eventyr)
- 14 Ingen feil
- 15 ⇒ Sonja, ⇒ De (høflighetsform)
- 16 ⇒ RLE-leksene, ⇒ Bare (alltid store bokstaver i RLE)
- 17 ⇒ Stortinget, ⇒ Regjeringen (store bokstaver når det siktes til institusjonene)
- 18 ⇒ Muhammed, ⇒ Bibelen

bOkStAvTRØBBel (nn) – side 15

- 1 ⇒ Eg
- 2 ⇒ Var, ⇒ Tor
- 3 ⇒ Har
- 4 ⇒ Sjå, ⇒ Erik, ⇒ Huseklepp, ⇒ Røysta
- 5 ⇒ Nationaltheatret
- 6 ⇒ Jaklin
- 7 ⇒ Kina
- 8 Ingen feil
- 9 ⇒ Kraby
- 10 ⇒ Solskjær, ⇒ Fotball-Noreg
- 11 Ingen feil (forkortelsen 'pH' skal alltid skrives med liten forbokstav, selv rett etter punktum)
- 12 ⇒ Oslo-ungane (Stor 'O' på grunn av bindestreken)
- 13 ⇒ Rimi-butikken, ⇒ Volvo
- 14 ⇒ VG (ikkje stor bokstav etter kolon når det som kjem etterpå, ikkje er ei heilsetning)
- 15 ⇒ Han
- 16 ⇒ Sopp (eigennamn)
- 17 ⇒ Gud, ⇒ Eg
- 18 ⇒ Sonja

Velg rett – å eller og (bm) – side 16

1 å	7 og	13 å
2 og	8 å	14 å, å
3 og	9 og	15 og
4 å	10 å	16 og
5 og	11 og	17 og, å
6 å	12 å	18 å, å

Vel rett – å eller og (nn) – side 17

1 å	7 og	13 og
2 og	8 å	14 å
3 å	9 å, og	15 og
4 og	10 og	16 og
5 og	11 å	17 og
6 å	12 å	18 å, å

Skriveregler på 1-2-3! (bm) – side 18

- 1 Rett.
- 2 Rett.
- 3 Galt. Bruk siffer etter forkortelse. Det er ulogisk først å spare på plassen, deretter å sløse med den.
- 4 Rett.
- 5 Galt. Bruk siffer på husnummer.
- 6 Rett.
- 7 Galt.
- 8 Galt. Bruk av siffer får oppgivelsen til å virke presis. Bruk bokstaver for å markere avrunding.
- 9 Rett.
- 10 Galt. Årstall skrives med siffer. Hvis skrivemåten brukes for å understreke hvordan en person sier fram året, stiller saken seg annerledes.
- 11 Galt. Sett punktum ved ordenstall.
- 12 Rett.
- 13 Rett.
- 14 Rett.
- 15 Rett.
- 16 Galt. Skriv «en million» for å markere avrunding.
- 17 Rett.
- 18 Galt. Telefonnummer som begynner på 8 eller 9, skal skrives i grupper på 3 + 2 + 3 siffer.

Skrivereglar på 1-2-3! (nn) – side 19

- 1 Rett.
- 2 Gale. I telefonnummer til fasttelefonar skriv vi to og to siffer.
- 3 Gale. Skriv låge tal med bokstavar – særleg når det står «omtrent» framfor ordet.
- 4 Gale. Bruk siffer framfor forkotingar.
- 5 Gale. Punktum manglar.
- 6 Gale. Bruk siffer på tal over tolv/tjue
- 7 Rett.
- 8 Gale. Skrive «ein million» for å markere avrunding.
- 9 Rett.
- 10 Rett.
- 11 Helst gale. Skriv helst tala berre med siffer eller berre med bokstavar i oppramsingar. Løysinga kan vere litt avhengig av setningar som kjem før og etter.
- 12 Rett.
- 13 Rett.
- 14 Rett.
- 15 Rett.
- 16 Rett.
- 17 Rett. Bruk bokstavar for å markere avrunding.
- 18 Rett.

Korte og lange streker (bm) – side 20

1 Bindestrek	9 Bindestreker
2 Bindestrek	10 Tankestrek
3 Bindestrek	11 Tankestrek
4 Bindestrek	12 Tankestrek
5 Tankestrek	13 Bindestrek
6 Tankestrek	14 Tankestrek
7 Bindestrek	15 Bindestrek
8 Tankestrek	16 Tankestrek

Korte og lange strekar (nn) – side 21

1 Bindestrek	9 Bindestrek
2 Bindestrek	10 Bindestrek
3 Tankestrek	11 Tankestrek
4 Tankestrek	12 Tankestrek
5 Tankestrek	13 Bindestrek
6 Bindestrek	14 Bindestrek
7 Tankestrek	15 Tankestrek
8 Tankestrek	16 Tankestrek

Sammenskriving eller særskriving (bm) – side 22

- 1 EU-medlemskap
- 2 Bilulykken
- 3 Kjempevondt
- 4 Latin-Amerika (sammenlikn med 12 og 13)
- 5 husets fire vegger
- 6 visesangere **eller** vise sangere («vise» er et adjektiv!)
- 7 TV2-programmet
- 8 morgendagens
- 9 filmprosjekt
- 10 tunfiskbiter **eller** tunfisk biter («biter» er et verb!)
- 11 harens vinterdrakt
- 12 Sør-Norge
- 13 Bygde-Norge
- 14 kjempekoselige
- 15 Ap-politikeren
- 16 storesøstre (Astrid og Ragnhild er ikke store!)
- 17 Overhode
- 18 Karl Johans gate

Samanskriving eller særskriving (nn) – side 23

- 1 ekteskap (tvetydig, men da må ein setje komma)
- 2 veldig vondt
- 3 kjempegodt
- 4 NATO-angrep
- 5 lyst hus (ein skule kan ikkje vere eit lysthus)
- 6 stikkontakt (ein 'k' forsvinn)
- 7 svart arbeid
- 8 pH-verdien
- 9 niandeklassingane
- 10 Overlegg
- 11 Vestover
- 12 til kjenne
- 13 John Carew-sitatet
- 14 NSB-konduktøren
- 15 pultost (litt tvetydig, vil elevane kunne si)
- 16 mafiagjengen
- 17 honningfarga
- 18 Ole Bull-konserten (same mønster som i 13)

Mellomrom eller ikke mellomrom (bm) – side 24

- 1 ⇒ halvbror
- 2 ⇒ ved siden av, ⇒ bussholdeplassen
- 3 ⇒ verdensatlas (tvettydig)
- 4 ⇒ sykebilene, ⇒ av gårde, ⇒ vinterdekk
- 5 ⇒ Hovedretten, ⇒ hver dag
- 6 ⇒ grønnsak (tvettydig), ⇒ kassaapparatet
- 7 ⇒ Mestertokken, ⇒ kjempeglad, ⇒ lammelår (tvettydig)
- 8 ⇒ Tremeningen, ⇒ fyllerøret
- 9 ⇒ viskelæret, ⇒ historieprøven, ⇒ utenat
- 10 ⇒ spiseredskapene
- 11 ⇒ fremmedordbok (ikke fremmed hvis den er kjær)
- 12 ⇒ spylevæske (tvettydig)
- 13 ⇒ overmorgen, ⇒ i alle fall
- 14 ⇒ spanskrør (tvettydig)
- 15 ⇒ reklameplakaten. («Ananas ringer» er feilaktig skrevet med mellomrom, men hvis man retter i sitatet, forsvinner poenget.)

Mellomrom eller ikke mellomrom (bm) – side 25

- 1 ⇒ i dag, ⇒ i morgon, ⇒ kjempemykje
- 2 ⇒ Klassestyraren, ⇒ sosiallærer
- 3 ⇒ lita og hjelpeløs, ⇒ reserveforeldre
- 4 ⇒ dølvelærer (tvettydig?), ⇒ kvar dag
- 5 ⇒ Huseigaren, ⇒ skadedyr, sjølv om
- 6 ⇒ Kommunestyrerepresentanten, ⇒ eldrebustader
- 7 ⇒ Leverpostei, ⇒ brødskeiva
- 8 ⇒ våtserviett
- 9 ⇒ i lag med, ⇒ bestevennane
- 10 ⇒ feilmeldingar

Korrekturkryssord (nynorsk) – side 28

Løysingsord: VÅT PARYKK

- 11 ⇒ Biologistudenten, ⇒ knekkebrødet
- 12 ⇒ naturfagslaboratoriet, ⇒ koke sjokolade
- 13 ⇒ Våpenfabrikken, ⇒ masseproduksjon, ⇒ langdistanseraketar
- 14 ⇒ Til slutt, ⇒ eingong
- 15 ⇒ styrtrike, ⇒ smådyrklinikk (tvettydig?)

Mellomrom eller ikke mellomrom (bm) – side 26

- 1 idet
- 2 i det (med mellomrom)
- 3 Idet
- 4 Idet
- 5 I det (med mellomrom)
- 6 Og så (med mellomrom)
- 7 Også
- 8 og så (med mellomrom)
- 9 også
- 10 og så (med mellomrom)
- 11 engang
- 12 En gang (med mellomrom)
- 13 Engang
- 14 en gang (med mellomrom)
- 15 engang (apostrof hvis mellomrom – «én gang»)

Særskrivning eller samankriving (nn) – side 27

- Oppgåve 1: DIFFUS
 Oppgåve 2: VAFFEL
 Oppgåve 3: NITTEN
 Oppgåve 4: HIMMEL
 Oppgåve 5: TURVEI
 Oppgåve 6: VALMUE
 Oppgåve 7: BUKETT

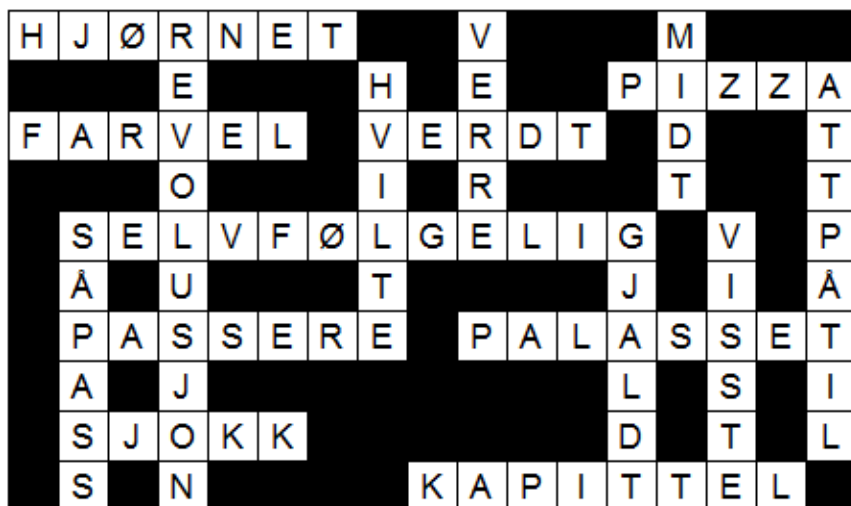
Korrekturkryssord (nynorsk) – side 29

Løysingsord: KORRUPSJON

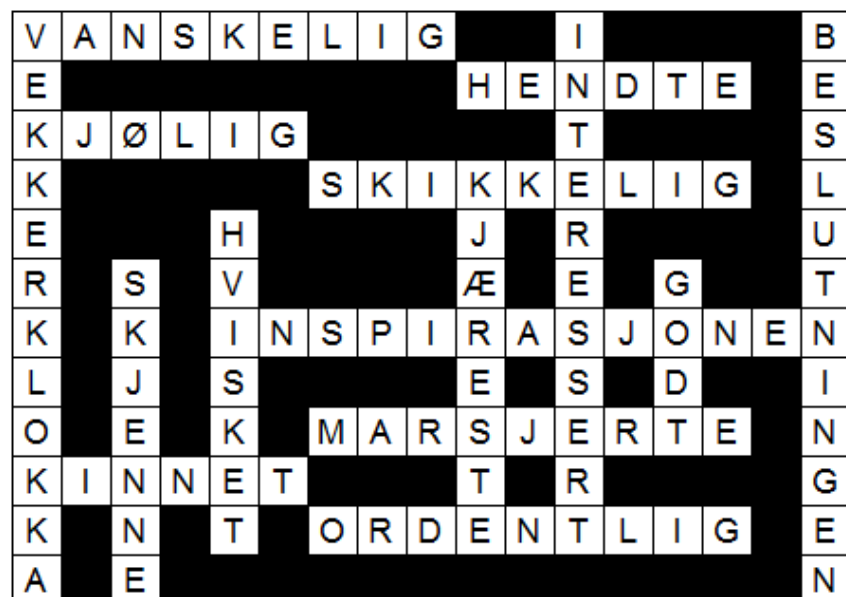
Korrekturkryssord (bokmål) – side 30

Løsningsord: NYZEALANDSK

Korrekturkryssord (bokmål) – side 31

Løsningsord: RAMPESTREK

Korrekturkryssord (nynorsk) – side 29

Løysingsord: KORRUPSJON

G	J	O	R	T			P					F					
U		R				S	J	A	L	U		V	I	F			
L	E	I		S				S		T		E	N	N	O		
R		G		P		K		S		T		R		L	R		
O		I		E		O	V	E	R	R	A	S	K	A	R		
T		N		S		R		R		Y		T		N	E		
		A		I		R		T		K	J	E	N	D	I	S	
		E	L	L	E	V	E		E	K						T	
				L		K				E						E	
S	L	O	T	T	E	T			S	I	T	U	A	S	J	O	N

Korrekturkryssord (bokmål) – side 30

Løsningsord: NYZEALANDSK

H	J	Ø	R	N	E	T			V			M					
			E				H		E			P	I	Z	Z	A	
F	A	R	V	E	L		V	E	R	D	T		D			T	
			O				I		R				T			T	
	S	E	L	V	F	Ø	L	G	E	L	I	G		V		P	
	Å		U				T					J		I		Å	
	P	A	S	S	E	R	E			P	A	L	A	S	S	E	T
	A		J									L		S		I	
	S	J	O	K	K							D		T		L	
	S		N						K	A	P	I	T	T	E	L	

Korrekturkryssord (bokmål) – side 31

Løsningsord: RAMPESTREK

[illegible]

Returadresse:
Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

NORSKnytt

Norsknytt nummer 4-2009

- 3 Leder
- 4 Ny nynorsk rettskriving klar til 2012
- 5 Mindre nynorsk i lærebøkene
- 6 Retteroboter på frammarsj
- 8 Lesbarhetsindeks
- 9 Ordvariasjonsindeks
- 10 Bokomtale: Ivar Aasen og eg
- 12 Livbåten – diskusjonsoppgave
- 13 Hytteturen – diskusjonsoppgave
- 14 Stor og liten forbokstav (bm og nn)
- 16 Å eller og (bm og nn)
- 18 Sifre og bokstaver (bm og nn)
- 20 Bindestreker og tankestreker (bm og nn)
- 22 Særskriving – å sette sammen ord
- 24 Særskriving – korrekturoppgaver (bm og nn)
- 26 Med eller uten mellomrom: idet, også, engang
- 27 Særskriving: en-skal-ut-oppgave
- 28 Korrekturkryssord (bm og nn)
- 32 Fasit